20-ter Jahrgang Nr. 9. Jüdische Pester Zeitung. Freitag, 20. Jänner. 1888.

Redaction u. Administration befinden sich: BUDAPEST, Waitzner-Ring Nr. 3.
Pränumerations-Preis:
Für Oesterreich-Ungarn
Ganzjährig 8 Gulden östr. W.
Halbjährig 4 Gulden östr. W.
Vierteljährig 2 Gulden östr. W.
Für's Ausland
Ganzjährig 10 Guld. — kr. ö. W.
Halbjährig 5 Guld. — kr. ö. W.
Vierteljahr. 2 Guld. 50 kr. ö. W.
Pränumerationen werden jeden Tag entgegengenommen.
Annoncen werden nach aufliegendem Tarif berechnet.

יידישע פעסטער צייטונג

פאָליטישעס ארגאן. ערשיינט וואכענטליך דרימאל.

רעדאקציאָן אונד אדמינים-טראציאָן בעפינדען זיך: בודאפעסט, וואיטצנער-רינג נו 3.
פּראנומעראציאָנס-פּרייס:
פיר אסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדן אסטר. וו.
האלבייעהריג 4 גולדן אסטר. וו.
פיערטעל-יעהריג 2 גולדן אסטר. וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. אָ. וו.
האלבייעהריג 5 גולד. — קר. אָ. וו.
פיערטעל-יעהריג 2 גולד. 50 קר. אָ. וו.
פּראָנומעראציאָנען
אנערען יעדען טאג אנגענומען.
אנצייגען ווערען נאך אויפגעגעבענעם טאריף בערעכנעט.

בודאפעסט, פרייטאג ד׳ שבט, תרמ״ח. Erscheint wöchentlich dreimal. צוואנצינגסטער יאהרגאנג נר. 9. 1888

רוסשיש שלאפמיטטעל.

וואס ווייר זא אפט אן דיעזער שטעללע ווייד-ערהאלט האבען, פינדעט גין פאללשטאנדיגע בע-שטאטיגונג, אימער ווידער האבען ווייר דארויף הינגעוויעזען, דאסס דען פריעדענספער-זיכערונגען רוסלאנדס ניכט דער ערגיגסטע גלייבע בייצומעסען זייא, דאסס מאן אין רוסלאנד נור דארויף שפעקולירט, צייט צו גע-ווינען, אום זיך געוארט צו רוסטען. אום קרעגנס-פארדאכטיג צו אממעלן, קורזען אום אללעס איף דען פוסס דער שלאפערטעקיט צו שטעללען אונד דאנן מיט דעם אנגרייפען לאוצבערעכען.

בז׳ יעטצט קאנגטע מאן נור פערמוטהען, דאסס דעם זא זייא. גין אבער לייגט דאפור דיא וויכטיגע בעשטאטיגונג פאר, וועלכע עס צוגלייך ער-קלארליך מאכט, ווארום לייטט דיא פאר וועגגען טאגונג נאך דיא לאגע פיר פריעדליך הייעלטען, זייא הייטע געשטיערטען אלס ערגיסט בעצייכנען. בייזונד וואר דיא פאליטישע וטואציאָן ערגיסט, ווייל זייא אונגעוויסס וואר: יעטצט אבער איזט מאן זיך איבער דיא אבוכטען רוסשלאנדס קלאר, אונד וועגען רוסס-לאנד זיך נוכט דארוך ווייד אבשרעקקען לאסען, דאסס עכען וועגען פלאגע פריהצייטיגע דורכשיט וואורדען, זא קאנן מאן עס נאר נוכט אבוהען, וואנן דיא לאגע זיך פריעדליכער געשטאלטען ווייד. פיעללייכט ערסט נאך דעם קריעגע.

רוסשלאנדס פריעדענסאבזיכט איזט נוכט איבער אללען צווייפעל ערהאבען. שרייבט מאן אינעם הייעיגען רעגערונגסבלאטטע, וועלכעס נוכטס פעראפענטל כט, בעפאר עס פאן דער רוסטעקיט דעם געמעלדעטען איבערצייגט איזט. — דייעעס בלאטטע שרייבט מאן גין ווייטער: מאן קענט גע-וזיא דיא אינטערוקציאָנען, וועלכע דען פערטרע-טערן רוסשלאנדס בזיא דען מאכטען ערטהיילט וואורדען, דיא פערטרעטער רוסשלאנדס זיר איפ-רוגסט בעמיהט דען אינדרוק צו ווערקען אונד צו פעסטיגען. דאסס דיא פעטערסבורגער רעגערונג דורכאוס פריעדליכע אבוכטען העגט, דאסס דער צאר ווילכסט נור דען פריעדען וואללט אונד נוכט אם מוידעסטען אן דען קריעג דענקט, אין לאנדאן, בערלין, ווען, דאס אונד קאנסטאנטאפעל ווערדען דעראַרטיגע ערקלארונגען אין דער וואכע מעד-מאלס ווידערהאלט, רוסשלאנד האט אלדע אורזאכע, זיינע פאליטיק פאר דען מאכטען אלס אייגע פריעדליכע דארצוסטעללען, עס וויל זיך זאגטהיגע רוהע וכיגען, וועגגסטעגס פיר דיא צייט, וועלכע עס צור פערפאללשטאנדיגונג זייגער מיליטארישען רוסטונגען ברויכט. רוסשלאנד איזט טראטץ אל-לער גראסמארטיגען רוסטונגען דעם לעטצטען אחרעם מיליטארישנאך נוכט בע-רייט. דיא רוסשע קריעגספעריאלטיג ווערט איין, דאסס דיא נאך נוכט זא ווייט איזט אום מיט איזטריאיש ערפאלן דען קאמפף מיט אי-נעם גאכבאר אייפצונעהמען. וויא פעלע מאגאט אדער גאר אחרדע רוסשלאנד נאך בריינגען וויל, אום דיא פאללשטאנדיגע מיליטארישע בערייטשאפט הערצוישטעללען, דאריבער נעהמען דיא אורטהיילע דער פאכמאנער אויסאיינאנדער. אבער דעסטען פיהלט מאן זיך וועכר, דאסס רוסשלאנד, עה דיעעס צייער ערגרייכט איזט, נוכט צום שרעגג אויסהאל-טען ווייד.

אלזא רוסשלאנד ווילל אונז אייגשלאפ-פערן? עס בעאבזיכטיגט, אונז אין רוהע אונד וזיכערהייט צו ווייגען, אום אונז דאנן אומא ער-פאלגרייכער אויבערפאללען צו קאנען, ווייד זיך אם-טערדיינג-אונגארן דורך דיעע בערוהיגונגסמיטטעל אינשלאפערן לאסען?

אבער בערוכט איזט אויך אין דייטליכער קאממענטאר צו דעם וונגסטען רעסקריפט דעם צאר-רען, אין וועלכעם געאגט ווייד, ער האפפע, דאסס הייער אונד איזט אין דען נאכבארען אהרען רוסס-לאנד זיך פריעדליך ווייטען אונגעגרען אונגעגעגעטען ווערדע ווידמען קאנען. מאן טרייפפט זא צייטלייך דאס רוכטיגע, ווען מאן אגט: דיא פריעדענספער-זיכערונגען רוסשלאנדס בעצוגקקען דיא אנ-געשטאדט פארבערייטען צו אייגעם פרכטעדלי-כען בכרוטטבארע.

אוים דעם פארלאמענטע.

פארגעסטערן ערגרייפף אין דער בארשעט-דענבאטטע נאך דעם אבגעארדנעטען דיארפ׳ דאס וואיט אראגן אשבאט ה׳, וועלכער אנ-טער אנדערעם פאלגענדעס אגגט:

איך ווילל איזטערע פינאנצלאגע נוכט בעשא-גיגען, אבער מאן דארף דיעעלבע אויך נוכט שווא-צער מאלען, אלס וא איזט, דען ווער דיעם טהיזט, שארגיגט דען שטאאטסקרעדיט אונד גרייפט דאמיט עדעם אייגעלגען שטיערטראגער אן דיא טאשע. אין וארלעם פארגעהען איזט דאס איזטעגע דער אבגע-ארדגעטען דארנאסקי אונד העלפי. דיא זיך דיא מיהע געבען, דורך קונסטרידע בערעכגונגען דאס דעפיציט הארער הארגשטעללען, אלס עס אין וווירקליכקייט איזט. ווען ביישפיעלסווייזע דער אבגעארדגעטע העלפי ווען בעזיטען פערקיפט...

אינגאן העלפי: איך האבע ליידער נוכט צו פערקיפען! (הייטערקיט.)

׳אהאן אשבאטה: וא ווערדען דיא אייגען פייל האבען: נאטט איזט גוט, ער ווייד אייגען אי-גען געבען. (הייטערקיט.) ווען אלזא דער הערר אבגעארדגעטע העלפי ווען בעזיטען פערקיפט, דען ער נוכט האט אבער האבען ווייד, אונד דאס הייז קיפט, וועלכעס דער הערר אבגעארדגעטע הא-דארנסקי פיעללייכט האט (הייטערקיט) אייער ווען דער הערר אבגעארדגעטע הארנסקי דאס הייז פערקיפט, דאס ער האט, אונד דען בעזיטען קיפט, דען הערר אבגעארדגעטער העלפי אונד ווייד אדער ווען אויך אין נייעם אולדהען מאכט, אום אינע ערגרייכטע לאסט צו טילגען, וא ווייד דיעס נייטמאר צום דעפיציט דעגען.

אשבאטה שפרייכט גין פאס אינגאריישען בארען אונד אגט:

׳מאן מוסס ווייט רייזען, בז׳ מאן אין פאלק פינדעט, ווייא דאסיעגע דאס דיא אינגאריישע עגע-גען בעזאהגט, דאס הערר איזט אויף דער איזע-גען שאללע, מאן דער עס זיך נוכט נור נאהרט, אונדערן אויף דער עס אויך געוויזהט. טראגטע-דעם עס אין איינעם טהייל דעם יאהרעם נוכטס צו טהון האט.

׳עס ווייד אפט פערקונדעט, דאסס דער אונגארישע בארען אין ווידען-האנדעל ערגרייכט. נאך דען רעגעלן דער פערגיגפט מוססטע דיעס נוכט זא איסגעדריקקט ווערדען, נאכדעם זא דער אונגארישע ווידעעבענפאללס אין אונגאר איזט; מאן מוססטע פיעלמעהר זאגען: דער בארען-בעזיטען דער קאטהאל קען, קאלווינער, לוטהעראנער נעהטהאן אין יידישע הארדע איבער. אללין, ווען עס יאהר איזט, וואס זא אפט פערקונדעט וואורדע, דאסס נאמלייך דער אינגאריישע לאנדווירטה, דער אונגארישע גרונדבעזיטצער נאטהווענדיג גערווייזע גו-נרעדע נעהטן מוססען, דאנן ווייד, וויא איך גלייבע דער פערשטאקקטעסטע אנשטעמיט נוכט אומהין קאנגען, מיט אייגער געוויססען ערגייפפענהייט אן עגען ריאן צו דענקען, דער אינטער דען יידען איי-רוססען ווייד, זא איך דיא אנדערע בעהויפטונג יאהר איזט, דאסס דער אינגאריישע בארען אן יידישע הארדע נעראטה; דענן אים פערגלייך צו דיעעם ריאן וואר דיא פערהעערונג יערוזאלעמס דאס דייע נוכטס. דאך לאסען וא אגגט ערנסט רעדען, (אנהאלטענדע לעבהאפטע הייטערקייט.) איך ווייסס דיא יודען ווי אידעאלסטען, דיא — איך ווילל עס צוגעבען — דען אינגאריישען בארען דעסהאלב קיפען, ווייל וא דעמעלבען אנהאנגליך ווי, אדער ווייל וא דען פריהערען בעזיטצערן הערפען וואללען. אבער איך האלטע וא דענאך נוכט פיר זאלבע שווארעער, דאסס וא אידרע נוטען קאפיטאלען אים אינגאריישען בארען אנלעגען ווירדען, ווען וא דיעס נוכט פיר איינע נוטע, גע-סטעגע קאפיטאלאנלאגע האלטען ווירדען. אונד וא האבען איך רעכט: דענן פאן דער לייטהא בז׳ עגרייכטס דעס שטעללען אצעאנס לאססט זיך גער-נעגרס איינע זאלבע רעגטע נאך קאפיטאל אונד גרונדבעזיטען עגצעלען, וא פאן דעם אינגאר-שען בארען. אן אסטערריך מוסס מאן זיך מיט צווייא פערצענט בעגנגען, אונד פיעלע פערלאס-סען דא לאנדווירטשאפט, ווייל וא דיא רעגיע נוכט רעכטע.

מאן מאגט נור דעם אינגאריישען לאנדמאנגע דען אנטראג שטעללען, אנשטאטט אונטער פריהיע הייטעגע צו ארבייטען זיך פיר איינען גע-יגגען לאהן אין אייגער פאבריק צו פערדיענען, וא ווייד ער גע-ווייסס אגגט: ׳איך דאנקע שאן, דאס געהארט פיר דיא פלאיאקען, דער אינגאר איזט נאטט וא דאנך נוכט דארוך אנגעוויזען.׳ (בייפאלל רעכטס.) עס איזט פיעל בעססער, דאסס עס דער יאהר אייגע הונערט מיללאארד ווייגער נוכט, אלס אין בעלגיען, דאסס אבער אויך אין, צוויא מיללאאן ארמער לייט ווייגער פארהאנדען ווי, וועלכע דיא געוללשאפט ווידען אייגעגליקק מיט דער צערשטאריונג בערדאהען, צור בעסעריונג דער פינאנצען מאגן נור דיא בעשראנקונג דער איינאבען אונד דיא ערהאהונג דער לאסטען פיהרען, אללעס אנדערע איזט וועלכסטייטיגע. (וא איזט! רעכטס.)

דיא אפפאזיציאָן האט אינבעזאנדערע אין שטעקקענפערד, ווערכעס צערסט גראף אפ-פאגיאן דער אדרעסדעבאטטע איינגעפיהרט האט, אונד דאס איזט, דאסס דיא אפפאזיציאָן בלאס דעם אין איינעם טהייל דעם יאהרעם נוכטס צו טהון האט.

׳עס ווייד אפט פערקונדעט, דאסס דער אונגארישע בארען אין ווידען-האנדעל ערגרייכט. נאך דען רעגעלן דער פערגיגפט מוססטע דיעס נוכט זא איסגעדריקקט ווערדען, נאכדעם זא דער אונגארישע ווידעעבענפאללס אין אונגאר איזט; מאן מוססטע פיעלמעהר זאגען: דער בארען-בעזיטען דער קאטהאל קען, קאלווינער, לוטהעראנער נעהטהאן אין יידישע הארדע איבער. אללין, ווען עס יאהר איזט, וואס זא אפט פערקונדעט וואורדע, דאסס נאמלייך דער אינגאריישע לאנדווירטה, דער אונגארישע גרונדבעזיטצער נאטהווענדיג גערווייזע גו-נרעדע נעהטן מוססען, דאנן ווייד, וויא איך גלייבע דער פערשטאקקטעסטע אנשטעמיט נוכט אומהין קאנגען, מיט אייגער געוויססען ערגייפפענהייט אן עגען ריאן צו דענקען, דער אינטער דען יידען איי-רוססען ווייד, זא איך דיא אנדערע בעהויפטונג יאהר איזט, דאסס דער אינגאריישע בארען אן יידישע הארדע נעראטה; דענן אים פערגלייך צו דיעעם ריאן וואר דיא פערהעערונג יערוזאלעמס דאס דייע נוכטס. דאך לאסען וא אגגט ערנסט רעדען. (אנהאלטענדע לעבהאפטע הייטערקייט.) איך ווייסס דיא יודען ווי אידעאלסטען, דיא — איך ווילל עס צוגעבען — דען אינגאריישען בארען דעסהאלב קיפען, ווייל וא דעמעלבען אנהאנגליך ווי, אדער ווייל וא דען פריהערען בעזיטצערן הערפען וואללען. אבער איך האלטע וא דענאך נוכט פיר זאלבע שווארעער, דאסס וא אידרע נוטען קאפיטאלען אים אינגאריישען בארען אנלעגען ווירדען, ווען וא דיעס נוכט פיר איינע נוטע, גע-סטעגע קאפיטאלאנלאגע האלטען ווירדען. אונד וא האבען איך רעכט: דענן פאן דער לייטהא בז׳ עגרייכטס דעס שטעללען אצעאנס לאססט זיך גער-נעגרס איינע זאלבע רעגטע נאך קאפיטאל אונד גרונדבעזיטען עגצעלען, וא פאן דעם אינגאר-שען בארען. אן אסטערריך מוסס מאן זיך מיט צווייא פערצענט בעגנגען, אונד פיעלע פערלאס-סען דא לאנדווירטשאפט, ווייל וא דיא רעגיע נוכט רעכטע.

מאן מאגט נור דעם אינגאריישען לאנדמאנגע דען אנטראג שטעללען, אנשטאטט אונטער פריהיע הייטעגע צו ארבייטען זיך פיר איינען גע-יגגען לאהן אין אייגער פאבריק צו פערדיענען, וא ווייד ער גע-ווייסס אגגט: ׳איך דאנקע שאן, דאס געהארט פיר דיא פלאיאקען, דער אינגאר איזט נאטט וא דאנך נוכט דארוך אנגעוויזען.׳ (בייפאלל רעכטס.) עס איזט פיעל בעססער, דאסס עס דער יאהר אייגע הונערט מיללאארד ווייגער נוכט, אלס אין בעלגיען, דאסס אבער אויך אין, צוויא מיללאאן ארמער לייט ווייגער פארהאנדען ווי, וועלכע דיא געוללשאפט ווידען אייגעגליקק מיט דער צערשטאריונג בערדאהען, צור בעסעריונג דער פינאנצען מאגן נור דיא בעשראנקונג דער איינאבען אונד דיא ערהאהונג דער לאסטען פיהרען, אללעס אנדערע איזט וועלכסטייטיגע. (וא איזט! רעכטס.)

דיא אפפאזיציאָן האט אינבעזאנדערע אין שטעקקענפערד, ווערכעס צערסט גראף אפ-פאגיאן דער אדרעסדעבאטטע איינגעפיהרט האט, אונד דאס איזט, דאסס דיא אפפאזיציאָן בלאס

ליכט נון פאלגענדע דעפעשע פאם איטאליעניש-אבעססיניש קריעגס-שויפלאטצע:

„אם 1-טען יאנוער איזט דער גענום אן אקסום דען נאנצען מאג אונד דא נאנצע נאכט בעטענד פאר דער אומפאססונגסמויער געבליעבען, וא דיא הייל ינע בונדעסלאדע אויפ-בעוואהרט ווירד. אם אנדערן טאג נאך זאנגענאויפ-נאנג איזט ער אין דען טעמפעל איינגעטרעטען, ער וואורדע דארט פאן דען הייפטלינ-גען דער יידישען שטאממעעמ-פפאנגען. וועלכע איהם דאנן דיא שאטצע דעם הייליגטהומס צור בעשטרייטונג דער קריעגס-קאסטען אינהאנדיגטען. אין דער מיטטע בלוטיג-גער אפפער, דיא נאך דעם אלטען ריטום דער יודען דארגעבראכט וואור-דען, האט דער גנום גשטוארען. דיא אנגלייכיגען (איטאליענער) אויסצואראטטען. גלייכצייטיג פינטע ער אויך צו זיינעם טיטעל גנום גענהעמט (קאנג אללער קאנגג) דען טיטעל פערניכטעגרעם שווערט דעם מאלאמא הנצו.

דאס איזט דער ווארטליוט דער דעפעשע, וועלכע דען גלייבען ערוועקקען קאנגטע, דאסס דיא יודען ביא דעם איטאליעניש-אבעססיניש שטריי-טע דיא האנד אים שפיעלע האבען. דיא זאכע פער-האלט זיך אבער גאנץ אנדערס. דעם מאינצער אוי-ראליט' ווירד אוים דאם דיא ערקלאהונג צו דיעזעם טעלעגראמם געשריעבען. ווא בעזאגט פאל-גענדעס:

דיא שמאדמ אקסום איזט אוראלט אונד זאלל שאן צור צייט דעם ערסטען טעמפעלס עק-זיסטירט האבען. ווא וואר איך אינע צייט לאנג הערזוך דיא רעזידענצשטאדט דער אבעססיניש הערשער. דיא אין איהר דאנן אין בעזיטז ער-ריכטעטען, וועלכעם דער מיטטער דעם שטיפטערס דער בריסטליכען רעליגיאן געוייהט וואורדע. דיע-זעם בעזיטז ווירד אלס דער הייליגסטע אָרט אבעססיניגם בעטראכטעט. ווא אין דען גרייביש-רוסשען קירכען, וא גיבט עס אויך אין יעדעם אבעססיניש בעזיטזיג אין „אללערהייליגסטעם", וועלכעם זיך גלייך הינטער דעם אלטאר בעפינדעט אונד נור פאם פריעסטער אללין בעטרעטען ווערדען דארף. אין דיעזעם „אללערהייליגסטען" ווערדען דיא ביכער דעם אלטען אונד נייען בונדעס: איפבע-וואהרט. אין דער גנומגטען קירכע צו אקסום בע-פינדעט זיך איינע נאכאהמונג דער פאן מאוים אנ-געפערטיגטען בונדעסלאדע. אין וועלכער דיא הייי-ליגען שריפטען איפבעוואהרט ליעגען. (פאר איינגען יאהרען ליעכט זיך דער יעמעניג גנום פאן איינעם איטאליעניש בילדהויער איינען „באלאמאניש-טהראן אום דריי-ססקנטיזיגנר פראנקס אנפערטיגען.)

דער קולטוס דער אבעססיניער בעשטעהט אוים איינעם גאנצען נעמענגע פאן כריסטליכען אונד יידישען גערבריכען. אין דער קירכע צו אקסום אמ-טירט אונאר נאך אין „האהעפריעסטער". וועלכעם צווארך אלטעסטע דער נעמינדע אלס בעגלייטער בייגעגעבען וינד. דיעזע 12 אלטעסטען פיהרען דיא נאמען דער 12 זאהנע יאקאב'ס: ראובן, שמעון, לוי או. ז. וו. — אלוא דאם וינד דיא „הייפטלינגע דער יידישען שטאממע". פאן וועלכען אין דער דע-פעשע נעשפראכען ווירד.

וואס פערנער דיא „בלוטיגען אפפער" אנבע-לאנגט, זא דיעגע פאלגענדעס צור קענטניסס: דיא אבעססיגער ברינגען אממער, בעפאר וא אין דען קרייגע ציעהען, גאטט איין אפפער דאר. וא בערו-פען זיך דאבייא אויף קאנג שאול (שמואל א' יג ט), דער אין אהנליכעם טהאט. דיא צור אפפערונג בע-שטיממטען טהיערע ווערדען פאן דעם „האהע-פריעסטער" נעשלאכטעט אונד דאנן גאנץ נאך דעם אין דער ביבעל פארגעשריעבענען צערעמאניאל אויף דעם אלטאר פערבראנגט. דיעם נעשיעהט אבער אללעם פאן אבעססיגישען פריעסטערן, אונד האבען דיא ארמען יודען (וועלכע דארט „פאלאשא" גענאנגט ווערדען) גאר ניכטס דאמיט צו טהון.

אבערהייפטס הולדיגט דער פאנאטישע „גנום" ניכט איינמאל איינען יודען אין ווינער נאהע.

פערראָזונג

1) דער וואלדשטיין-לאוץ.

בייא דער אם 14. ד. פארגענאמענען ציעהונג פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 20000 נולד. אויף ני 91916, דער צווייטע טרעפפער מיט 2000 פר. אויף ני 79811 אונד דער 3 טע מיט 1000 פל. אויף ני 6252, פערנער גווינגען: יג 500 פל. ני 64413 ,96538 יג 100 פל. ני 30202 ,31959 ,51899 ,52203 אונד 92302, יג 50 פל. ני 7938 ,12012 ,12663 ,37771 ,42957 ,59043 ,70014 ,77399 ,79656 ,102124 יג 40 פל. ני 3808 ,5746 ,5911 ,18305 ,19629 ,26216 ,29779 ,32833 ,42279 ,46622 ,56607 ,50765 ,58169 ,60245 ,71058 ,81706 ,83943 ,90638 ,92469 אונד 97518.

2) דער פאלם-לאוץ.

בייא דער אם 14-טען יאנוער 1888 שטאטגעהאבטען ציעהונג דיעזער לאוץ פ ל דער הויפטטרעפפער מיט 40000 פל. אויף ני 40114, דער צווייטע טרעפפער מיט 4000 פר. אויף ני 83535, אונד דער 3-טע מיט 2000 פר. אויף ני 59250, יג 400 פל. גווינגען: ני 69402 אונד 85270.

3) דער פערבען-לאוץ.

בייא דער אם 14-טען יאנוער 1888 פארגענאמענען ציעהונג וארדען פאלגענדע פערען גצאגען. אי. צוואר: 1417 2819 4613 6405. דער הויפטטרעפפער מיט 100.000 פראנקס פ ל אויף מ' 1417 נו' 8, דער 2-טע טרעפפער מיט 10.000 פראנקס אויף מ' 4613 נו' 23, דער 3-טע טרעפפער מיט 4000 פראנקס אויף מ' 6405 נו' 13, פערנער גווינגען: יג 1000 פראנקס מ' 1417 נו' 1 אונד מ' 2819 נו' 37, יג 500 פראנקס 1417 נו' 6, 18, מ' 2819 נו' 7, 42 אונד מ' 4613 נו' 48.

אויף אללע איבריגען אין דען אבגען פערען גענהאל-טענען גווינגען-נוממערן פיער דער קליינסטע גווינגען פאן יג 100 פר.

ווער ערזוכען אינזערע געעהרטען פרענומע-ראנטען אונד פריינדע, זיך מיט איהרען צושריפטען דירעקט אן אינזערע רעדאקציאן צו ווענדען.

אויך ביטטען וויר, דיא אדרעססע דייטליך ווא פאלגט אנצוגעבען.

יידישע פעסטער צייטונג

וואיטצנער-רינג נומ' 3, בודאפעסט.

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Ring Nr. 3.

געשאפטסבעריכט.

געשריידע-געשאפט. ווייצען פער פיעהיר-יאהר 7,49—7,51 נולד. האפער פער פיעהיר-יאהר 5,79—5,81 נור. קוקורוץ פער מאי-יוני 1888, 5.90—5.92 נולד.

רעפס. (קאהל) פער פעפטעמבער-אקטאבער 1888 10.50—10.75 נולד.

פרעסבורגער שלאכטפיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם פרעסבורגער פיעהמארקט פאם 16. ד. מ. בעטרוג 1524 שטיק. דאפאן ווארען 1229 אונגאריש, 187 דייטשע אונד 65 גאליציש. דיא פייטיע ווארען: אונגארישע 58—60, נוגד. דייטשע 54 — 62, נולד אונד גאליציש — נול. (אללעס פער 100 קילא.)

ווייעגער פרייזע.

ווייצען, מחייס- 80—82 קילא. — 8—8,15, באנאטער 7,80—8, נוד

ווייצען פער מאי-יוני 7.84—7.89 נולד. פער פריר-יאהר 7,77—7.83 נול.

מאלץ אונגארישע 71—73 קילא 6,15—6,25 נוד

קוקורוץ אונג. 6.95—7,05 נולדען.

האפער אונגארישער 5,80 — 5.95 נולדען פער מעפער-צענטנער.

ריבאל 30,50—30 נולד. פער מעצע.

שפירטוס 25,26—26,37 נולד. פער 10000 ליטער פערצענט.

ווייעגער שלאכטפיעהמארקט

דער אויפטריעב אויף דעם ווייעגער שלאכט-פיעהמארקט אם 16-טען ד. מ. בעטרוג 3907 שטיק. דאפאן ווארען 997 אונגארישע, 789 סערבישע אונד 2121 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך ביי 800 קילאגראמם: אונגארישע מאסט-אכסען 47 — 58 נולד. סערבישע 47. — 55, נולד. אונד דייטשע 48. — 61 נולד.

דערויסגעבער אונד פערענטוואָרטליכער רעדאקטאר

מ. סאבאלטשי.

קאנקורז.

אין דער היעזיגען ארטהראקסען איזר. גע-מיינדע איזט דיא שטעללע איינעם טכטיגען פאר-בעטערס, דער צוגלייך איין נוטער בעל קורא אונד שוחט מומחה זיין מוסס. ביז ר"ח אדר. לאנגטעטעם ביז ר"ח ניסן הבעל מיט דעם וואכענטליכען געהאלט פאן 6 פל. אונד פרייער וואהנונג צו בעוועטצען. — בעווערבער מוסען מיט קבלות פאן אנערקאנטען ארטהראקסען ראבבינערן פערזעהען זיין אונד זיך איינעם פראבעפארטראג אונטערצי-הען. ווייטשפעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערזונען.

J. Szalka (Com. Hont) Post: Letkés,
Bahnstation Szobb oder Grán Nána.

SALAMON KOHN, Vorsteher.

דער יונגע מאנן שאפקע.

„נון, נון," פראבעטעט דער קאמעראציאנראט, „ווא מיכמען זיך דאס ניכט אללצוזאמען צו תקרצען נעהמען, דאכט זא נון אום זינד. איהר זעלבער מאטער האט אויך אום בעוואנגען אונד ער האטטע אויך דיא לעטצטע קרייזיס איבערוואונדען, ווענן ער ווייטער נעלעבט האטטע. ער וואר ניכט אהנע בייטמאנר נעבריגען, דענן מאן קאנגטע איהן פיר איינען ערהיליכען מאנן."

ניכטאוו אטמעטעט ביא דיעזען וואָרטען עריליכטערט אויף, ער דאנקטע דעם קאמעראציאנראטה פיר דיא מראם-מענדען וואָרטע אונד שפראך: „אבער ניכט דער פערזוכט דעם ערהאפטען ערבטהיילעם דריקקט מיך נידעדר. איך בין יא יונג, קאנן אבר אכטישע און עס מיט נאטטעם הילפע צו עטוואס בריגנגן. בעפאר איך יעדאך דאראן דענקען דארף, פיר מיך אנצוזאגנען, האבע איך פריהער נאך איינע הייריגע פפליכט צו ערפילען. איך שטעהע פיר דיא שולדען מיינעם פאטערס איין, פריליך נור מיט דעם, וואס איך ערטט ערווערבען ווערדע. איך מוסס אלזא אום לאנגערע פרוסט ערזוכען, אלס זאלכע זאגטט איכ-ליך איזט."

דער קאמעראציאנראטה וואר אויפגעשטאנדען. „יונ-גער מאנן," זאגטע ער, „האבען דיא איך וואהל איבער-לעגט, וואס דיא מהון וואללען? האבען דיא דיא נאפטע דער מוטטער ערפאהרען? ווייסען דיא, דאסס דיא אידר האל-בעס לעבען לאנג אינטער עגטבעהרונגען אריבטען מוסען, אום דיעזע מוטטע צו דעקקען?"

(פארטזעטצונג פאלגט).

Eigenthümer: Witwe M. REIS. Herausgeber und verantwortliche Redacteur: M. SZABOLCSI. Budapest, Druck von Sam. Markus. Andrassystrasse Nr. 12

אין אנגעלעגענהייט

דער ישיבות אונד תלמוד הורד-שולען

האט דער קולטוס- אונד אונטערריכטס-מיניסטער ט ר ע פ א ר ט איינען ערלאסס אן דען באבאר-משער קאמיטאט-איבערשוסס גערישטעט, וועלכען ווייר אין אונערער לעצטען מאנאטנומ אן איס-צינסווייזער איבערזנצונג בראכטען.

דאמיט זין דיא פ. ט. געמיינדען אונד הערדען ראבבינער פארקאמענדענפאללס אידר רעכט וואהרען קאנען, פעראפפענטליכען ווייר דיעזען ערלאסס נאכן וואהרהייט, דערזעלבע לויטעט:

Vallás- és közoktatási magyar kir. minister. 45544. szám. Másolat.

Szabolcsmegye közigazgatási bizottságának. — A kisvárdai talmud-tóra ügyben a közig. bizottság m. évi augusztus hó 11-én tartott ülésében 1105. sz. a. hozott határozatát, nemkülönben az ezzel jóváhagyott alsóbb foku határozatokat is feloldom, és a megye főispánjának m. évi november hó 5-én 419. sz. a. kelt jelentésével felterjesztett iratokat, valamint a megye alispánja m. évi november hó 7-én 12243 sz. a. kelt felterjesztésének mellékletét a következő kijelentése mellett küldöm meg a közigazgatási bizottságnak tudomás és további megfelelő intézkedés végett:

Minden izr. hitközségnek nemcsak joga, hanem kötelessége is a vallásoktatásról gondoskodni s nincs az illető hitközség ez érdemben csupán a tanköteles koru gyermekekre szoritva, hanem folytathatja bár rabbija, bár szabadon választott hitoktatói által a zsidó hittudományokbani oktatást a tanköteles koron tul lévő ifjukkal is akár a talmud-tóra, akár bet-hamidrás vagy jesiba elnevezésü iskoláiban anélkül, hogy e végből hatósági engedélyre szüksége volna. Az 1885. évi nov. hó 13-án 1924 eln. sz. a. kiadott szabályrendeletem 5. §-a szerint az anyakönyvvezető rabbi okiratait felülvizsgálni, egyébként ugy a rabbi, valamint a talmud-tóra — illetve a vallástanitó választása mindig az illető izr. hitközség szabad akaratára van bizva. Ebből kifolyólag tehát a valamely izr. hitközség kebelében fennálló — bármi nevü — zsidó hitoktatással vagy vallástörvények előadásával foglalkozó vallásiskola ügyeibe a hatóság, vagy a kir. tanfelügyelő csakis annyiban van feljogositva s kötelezve avatkozni, a mennyiben azt a közegészségügyi tekintet, valamint azon körölmények ellenőrzése követeli, vajjon részesülnek-e a talmudiskolát látogató tankötelés gyermekek azonkivül rendszeres népiskolai oktatásban, és vajjon a talmudiskolában nem adatnak-e elő a tisztán vallási tantárgyakon kivül világi tantárgyak is, miáltal az illető vallási iskola zugiskolává minősülne.

Alkalmazva ezen elveket a kisvárdai talmud- és vallásiskolákra: nincs feljogositva a hatóság, sem Grünwald Mór rabbitól, sem pedig Wollhändler Jakab, Ehrenfeld József, Feldmann Sámuel, Fränkel Jakab és Berliner Márton vallástanitóktól képesitő okleveleket vagy tanitási engedélyokmányokat követelni, ez utóbbiaktól különösen azért nem, mert a kisvárdai rabbiságnak folyó évi május 1-én 120. sz. a. kelt, Kisvárda város előljáróságához intézett, és az iratok közt fekvő jelentéséhez képest nevezett vallástanitók kizárólag a helyi állami iskola izraelita vallásu növendékeinek vallásoktatására vannak alkalmazva. Minthogy azonban tapasztaltatott, hogy e vallásoktatást a nevezett tanitók saját egészségtelen lakásaikon is teljesitik, helyesen járt el a hatóság, midőn ettől a vallástanitókat eltiltotta, de közegészségi szempontból a helyi hatóság további kötelessége arra is kiterjed: hogy a kisvárdai izr. hitközséget arra szoritsa, miszerint mindennemü vallás-oktatást az általa alkalmazott rabbik és vallástanitók által egyedül az ezen czélra berendezett szabályszerü tantermekben eszközöltessen; hogy továbbá arra ügyeljen, miszerint a kisvárdai izraelita hitközség által berendezett helyiségeken kivül, jelesen szük magánlakásokban semmiféle izraelita vallásoktatás ne végeztessék.

Végül még megjegyzem, hogy a kisvárdai izraelita talmudtanodát látogató idegen illetőségü bel- vagy külföldi ifjakra más rendőri szabályok nem alkalmazhatók, mint a minnők a helyhatóságnál másfoglalkozásu hasonkoru ifjakra nézve fennállanak.

Budapest, 1887. december 20.

Trefort s. k.

איס דעם פארראמענטע.

(שלוסס אויס דעם ה יסמבראמטע.)

מיניסטערפראזידענט קאלאמאן ט י ס א: „נעערטעם הויז! (הארט! הארט!) דער נעערטע-טע הערר אבגעארדנעטע האט מיך גלייך צו בע-גנען מיינער רעדע אנגעריפפען. ווייל איך, וויא ער זאגטע, פאן אללעם, ווי נים פאם באדישען גע-שפראכען האבע; אללין ער האט פערגעססען, דאסס מיט איסנאהמע איינעס איינציגען אבגעארד-נעטען קיין איינציגע פאן דענען געשפראכען האט. ער האט אבער נאך זא מאנכעס אנדערע פערגעססען. ער האט אייך דאס פערגעססען, וויא איך פאר ניכט לאנגער צייט פאן דער אללגעמי-נען פינאנצפראגע גזאגט האבע, דענן ווען ער עס ניכט פערגעססען האטטע, האטטע ער ווי איינען נראססען טהייל וויינער הייטיגען רעדע ערשפארען קאנגען. אונד ווען עס אין שפריכוואָרט ניכט, דאס דא זאגט וויא טהיר אולל אפפען אדער גע-שלאססען זיין, ניכט עס אייך אין אנדערעס, ווילל-כעס זאגט עס וויא איבערפלוססיג, אפפענע טהירען איינצירענען. (ווארה איטס! זא איטס!) רעכטס.)

צווייא דינגע האט דער הערר אבגעארדנעטע אבער פאללשטאנדיג בעווייזען. ערסטענס דאסס מאן פיעל גערעדען האבען קאנן, אהנע עס פערדריטט צו האבען, אונד צווייטענס דאסס האבטראבגעורדע רעדען אפט מיססלינגען, דענן דאס איט אידם יעטצט צוגעקאמ-מען. (הייטערקייט רעכטס.)

שאן גנסטערן בעשולדיגטע מיך אין הערר אבגעארדנעטער, איך וואטע מיר דיא פאנדע: איך וויא אן נכטס שולד, איך מאכטע דיא פינאנצען רעגעלן, אבער דיא נעמיזאמען אנגעלעגענהייטען נעשטאמטען דעם ניכט. דאס האבע איך נעי גע-זאגט. הייטע אבער בעהויפטעט דער הערר אבגע-אדענעטע, איך יאללע דיא פינאנזיאלען דער נאצאן איפפירען, וואהרענד איך דאך אפט זאג-טע אונד אויך הייטע זאגע, דאסס אינגארן אים יאה-רע 1867 אין פיעלען בעצעהונגען זא צוריקקע-בליעבען וויא. דאסס קיין אנדערער שטאאט דער וועלט מיט איינער זא גערינגען פינאנציעללען קראפט האטטע דאס פערזיכטע נאכהאלטן קאנגען. אללין דאס איזט איינע אנלייגבארע טהאטזאכע, אונד דורך דיא קאנזאלידיגונג דערזעלבען ווערד דיא נאצאן אדער דאס לאנד אייך ניכט מיט איינעס בוכשטא-בען בעשולדיגט. (צישטיממונג רעכטס.) אונד איך, דער איך דיא נאצאן נע צו בעשולדיגען פפלעגע, דער איך מיך אייך דאנן מיט איהר צו פערזאהלען פערמאכטע, אלס וא אנדערען דיא מאאריזאט נאכ בישטע וא, וא ניכט איממער צו בעשולדיגען, דאסס וא זיך איהר שיקקזאל אללין געשטעלט האבע, אונד צוואר בלאס אים דעם גרונדע צו בע-שולדיגען, ווייל דיא מאאריזאט בייא אנדערען אונד ניכט אייך איהרער וויטע איזט. (בעיפאלל לינקס. צישטיממונג רעכטס.)

דער הערר אבגעארדנעטע בעשולדיגט מיך פערנער, ווייל: איך דיא פערבעססערונג דער פינאנצען אן בעדיינגונגען געקניפפט האבע, אונד זאגט, דאס וייא קיינע ערגסטע אבזוכט. איך בין איבערצייגט דאפאן, דאסס דער הערר אבגעארד-נעטע אן מיינער שטללע אייך ניכט אנדערס דאנ-דעלן וויירדע. ווען אבער יעמאנד זאגט ווידדע, ער ווערדע דאס דעפיציט אין דרייא יאהרען זעלבסט דאן שווינדען מאכען, ווען אייך אין קרעגע איס-בדעכען אללעס, אונד צוואר אהנע גיינ שטייערן אונד אהנע בעשראנקונג דער איסנאבען, זא וואלט דיעזער מענש ענטווערער אין נארר אדער אין שווינדלער. (הייטערקייט רעכטס.) דענן אין מענש מיט געזונדעם פערשטאנדע קאנן זא עטוואס ניכט בעהויפטען, ווענן יעמאנד אלזא עטוואס אן איס-ניכט שטעללען ווילל, איזט עס וויינע פפליכט, ניכט אבער אין פיעלער, צו זאגען, אינטער וועלכען בע-דינגונגען ער דיעס פערווירקליכען קאנן. (צישטיט-מונג רעכטס.) דער הערר אבגעארדנעטע זאגט, דאס גלייכגעוויכט קאנגע בלאס דאנן הערגעשטעללט ווערדען, ווענן ווייר אייך אונטערע טלנגנגראטען אים אונטערען אינגען אינקנפפטען בעצאהלען קאנגען אונד ווענן ווייר אונזער שטאממפערמאגען ניכט מעהר פעראיססערן מיססען. ער האט פאלל-קאממען רעכט דאס פאללקאממענע גלייכגעוויכט ווירד ערסט דאנן הערגעשטעללט ווין. אללין דאס שטעהט דאך ניכט אין ווידערשפרוך מיט דעם, וואס איך געזאגט האבע, איך האבע געזאגט, ווייר מיססען אוס שטרענגען, דאסס ווייר אן אונזערען אדעגטליכען אונד איסערארדענטליכען איסנאבען זא וויינע וויא מאגליך אויף דען קרעדיט אנגעוויעזען ווין. איך נאם דער האפפנונג איסדריקק, דיעזעס רעזולטאט אונטער דען פאן מיר געקעננצייכנעטען בעדינגונ-גען אין דריא אהרען ערריכען צו קאנגען. אללין איך פעסטע הויפנג, דאסס דאמיט דיא איפנאבע ניכט גאנץ גלגזוט וויא. דענן ערסטענס וויא דיא פעאיססערונג דעס שטאממקאפיטאלס — איך מיינע דיא שטאאטסגוטער — ניכט אינמאל אין דעם מאסטע מעהר מאגליך אונד אנדערוויטס ווירד דאס צייל ערסט דאנן גאנץ ערריכט ווין. ווענן ווייר אייך אונטערע טלנגנגראטען אים אונטערען אינגען אינקנפפטען בעצאהלען קאנגען. דעס בריכטע אייך דער הערר אבגעארדנעטע ניכט צו לעזען, וא איך עס דאך, ווענן ניכט פריהער, זא פאר דריא מאנא-טען וואיססטע, עס וויאר אייך אין מיינער רעדע עגטדאלטען.

ב ע א ט ח: אבער דער הערר מיניסטער טהוט עס ניכט!

מיניסטער-פראזידענט ט י ס א: איך טהוע עס פיעלליכט ניכט, ווייל איך עס ניכט טהוע ק א נ ן, אונד אייך דער הערר אבגעארדנעטע ווירד עס וועניגער הייטע נאך מארגען נאך אייך אין צעהן יאה-רען טהוע. (לעבהאפטע הייטערקייט רעכטס.)

מיסא שפראך נאך דאנן איבער דיא שטעל-לונג דער רעגיערונג צו דען וועגענבייטער אבסס אונד ווידערלעגטע אייך דיא אנגריפפע דארראגסקי'ס.

מאטריקענבעצירגע.

נ א ד י-ס א ל ד א ש (קאמיטאט אינאטשא). פראזידענט: לעאפאלד צייזלער. מאטריקענפיה-רער ראבבינער פנחס קלין.

ח א ל מ י (קאמ. אינאטשא.) פראזידענט: דאניעל זיף. מאטריקענפיהרער: ראבבינאטסטעלל-פערטרעטער מארקוס ראטהשטיין.

ט י ר ן (קאמיטאט אינאטשא). פראזידענט: יאזעף מארקאוויטש. מאטריקענפיהרער: ראבבינער יאקאב פריעדריך. (ניעד בעצירק).

נ ר א ן (קאמ. נראן.) פראזידענט: מארקוס שטערן. מאטריקענפיהרער: ראבבינער דר. אינ-נאן וויסס.

ב א ט א ר ק ע ס (קאמ. נראן). פראזידענט: דר. אדאלף סענדע. מאטריקענפיהרער: ראבבינער דאוויד זאלצער.

נ א ד י-ק א ט א (קאמיטאט פעסט) פראזידענט: דר. אדאלף סענדע. מאטריקענפיהרער: ראבבינער א. ליכטענשטיין.

---

*) צו דיעזעס נייען מאטריקענבעצירק ט ו ר ן נעהאיען דוס מיניסטעריאלפערארדנונג פאם 6. דעצעמבער 1887, צאהל 46772, פארגענדע איזי. נעמיינדען, דיא ביזהער צום מאטריקענבעצירק האלטי נעהאיס האבען: טורן, נאדי- אונד קיש-נדרגע, מאמאשווארארע, מאמארמש, קאפ-לאש, סאראזאמאט אונד קאסראש-שלליא.

אין אנגעלעגענהייט

דער ישיבות אונד תלמוד הורד-שולען

האט דער קולטוס- אונד אונטערריכטס-מיניסטער ט ר ע פ א ר ט איינען ערלאסס אן דען באבאר-משער קאמיטאט-איבערשוסס גערישטעט, וועלכען ווייר אין אונזערער לעצטען מאנאטנומ אן איס-צינסווייזער איבערזנצונג בראכטען.

דאמיט זין דיא פ. ט. געמיינדען אונד הערדען ראבבינער פארקאמענדענפאללס אידר רעכט וואהרען קאנגען, פעראפפענטליכען ווייר דיעזען ערלאסס נאכן וואהרהייט, דערזעלבע לויטעט:

Vallás- és közoktatási magyar kir. minister. 45544. szám. Másolat.

Szabolcsmegye közigazgatási bizottságának. — A kisvárdai talmud-tóra ügyben a közig. bizottság m. évi augusztus hó 11-én tartott ülésében 1105. sz. a. hozott határozatát, nemkülönben az ezzel jóváhagyott alsóbb foku határozatokat is feloldom, és a megye főispánjának m. évi november hó 5-én 419. sz. a. kelt jelentésével felterjesztett iratokat, valamint a megye alispánja m. évi november hó 7-én 12243 sz. a. kelt felterjesztésének mellékletét a következő kijelentése mellett küldöm meg a közigazgatási bizottságnak tudomás és további megfelelő intézkedés végett:

Minden izr. hitközségnek nemcsak joga, hanem kötelessége is a vallásoktatásról gondoskodni s nincs az illető hitközség ez érdemben csupán a tanköteles koru gyermekekre szoritva, hanem folytathatja bár rabbija, bár szabadon választott hitoktatói által a zsidó hittudományokbani oktatást a tanköteles koron tul lévő ifjukkal is akár a talmud-tóra, akár bet-hamidrás vagy jesiba elnevezésü iskoláiban anélkül, hogy e végből hatósági engedélyre szüksége volna. Az 1885. évi nov. hó 13-án 1924 eln. sz. a. kiadott szabályrendeletem 5. §-a szerint az anyakönyvvezető rabbi okiratait felülvizsgálni, egyébként ugy a rabbi, valamint a talmud-tóra — illetve a vallástanitó választása mindig az illető izr. hitközség szabad akaratára van bizva. Ebből kifolyólag tehát a valamely izr. hitközség kebelében fennálló — bármi nevü — zsidó hitoktatással vagy vallástörvények előadásával foglalkozó vallásiskola ügyeibe a hatóság, vagy a kir. tanfelügyelő csakis annyiban van feljogositva s kötelezve avatkozni, a mennyiben azt a közegészségügyi tekintet, valamint azon körölmények ellenőrzése követeli, vajjon részesülnek-e a talmudiskolát látogató tankötelés gyermekek azonkivül rendszeres népiskolai oktatásban, és vajjon a talmudiskolában nem adatnak-e elő a tisztán vallási tantárgyakon kivül világi tantárgyak is, miáltal az illető vallási iskola zugiskolává minősülne.

Alkalmazva ezen elveket a kisvárdai talmud- és vallásiskolákra: nincs feljogositva a hatóság, sem Grünwald Mór rabbitól, sem pedig Wollhändler Jakab, Ehrenfeld József, Feldmann Sámuel, Fränkel Jakab és Berliner Márton vallástanitóktól képesitő okleveleket vagy tanitási engedélyokmányokat követelni, ez utóbbiaktól különösen azért nem, mert a kisvárdai rabbiságnak folyó évi május 1-én 120. sz. a. kelt, Kisvárda város előljáróságához intézett, és az iratok közt fekvő jelentéséhez képest nevezett vallástanitók kizárólag a helyi állami iskola izraelita vallásu növendékeinek vallásoktatására vannak alkalmazva. Minthogy azonban tapasztaltatott, hogy e vallásoktatást a nevezett tanitók saját egészségtelen lakásaikon is teljesitik, helyesen járt el a hatóság, midőn ettől a vallástanitókat eltiltotta, de közegészségi szempontból a helyi hatóság további kötelessége arra is kiterjed: hogy a kisvárdai izr. hitközséget arra szoritsa, miszerint mindennemü vallás-oktatást az általa alkalmazott rabbik és vallástanitók által egyedül az ezen czélra berendezett szabályszerü tantermekben eszközöltessen; hogy továbbá arra ügyeljen, miszerint a kisvárdai izraelita hitközség által berendezett helyiségeken kivül, jelesen szük magánlakásokban

אונטער דער בערעגונג געגיסן וויא, נייערע לאסטן צו בעשילדיגן. ווען איין נאראנציע דאפיר פאר־האנדען זיין ווערד, דאסס דער שטאאט אללען בילל־ליגן איר בערעכטיגטן אנשפרוכן דער בייגע־נעגענע לייסטונג ווערד. עס איזט אבער קלאר, דאסס דאס גלייכגעוויכט נוכט הערגעשטעללט ווערדען קאן, ווען דאס רעזולטאט דער נייערל־בען שטייערערהעבונג דורך דיא בעפרייערונג נייער בערעכטיגטער פערשילדונגען ווערד, אם נעגענשטיגל מיסס יעדער. דער זינע נאציאן ליעבט, פערקערדיג, דאסס דיא נאציאן זיך מיט דעם גערארקען בעפרייי־דען מיססע, איין צוגיט לאנג פיר נראבסטרע אפפע־גערייגערט ליייסטונגען פאס שטאאטע צו ערהאל־טען, אלס ביזהער. לאדים ווילל איך גערן אללעס צוגיסטיממע, וואס נאיגנעגט איזט, אונז דעם הארזן צעלל נאהער צו ברינגען, ומלבסט דאנן, ווען איך עס נור מיט שווערעם הערצען טהון קאן, וויא בי־שפעלסווייזע ביא ערהאבונג דער פלוישמאנוט־שטיר. אללין איך ווייסס, דאסס אומאלל נאך ווייטער נעגאנגען איזט, אם זייגע פינאנצען צו רי־געלן: עס האט דאס מאליגע בראט פפרטהי־עט. וואהל האט זיך דארט דיא רעגערונגס־פאר־טיא דאריבר אונמאגליך גמאכט, אללין וא דאס דיא נראבסע איהרעם פאטערלאנדעס בעגיריגעט, דאס איזט דאס בייספיעל, דאס בעפאלגט ווערדען מיסס נוכט אבער פארטייארעגיר נאך דער דער־שטעללונג דעס גלייכגעוויכטס רופען אונד דאנן יעדער נייען לאסט איס־ווייבען וואללען. דאס דעפי־ציט איזט דאס שאסקערלייך דער אפפאנצאן, איך דאס וא צוויאר שיפפען, דאס וא אבער נוכט אונטערגעהען לאססט. דענן ווענן איך קיין דעפי־ציט מעהר דא איזט, וויא זאלל דאנן טוכא גשטרעצט ווערדען? (הייטערקייט לעכטס.)

דערגלייכ אכצעפטירט דאס בארשיגן: ער שאפפט בערוהיגונג דאריים, דאסס אונארדנונג פינאנצקראפט נאך לאנגע נוכט ערשאפפט. פ עלעמענט נאך פיעל גראבסערער אנשטרענגונגען פאהיג איזט, ער שאפפט בערוהיגונג איס דעם בעיאבסטיין, דאסס ווייר אין דער בעשראנקונג דער איזטאנבען, ווענן נאכ־ווייטער גערגען ווערדען, אונד דאסס דיא ערגיר־הונג אונערער קאמוטשטיערען נור אין בעשיידענער אנגאבע אזוז אם פערגלייך מיט דעם מאססע, וויא וא אן אנדערען לאנדערן אוסגעגעבען ווערדען, דיא גראבסטע בערוהיגונג אבער שאפפט ער דאריים, דאסס אן דער שפיטצע אונארדנונג אינע שטארקע רעגיערונג שטעהט. (לעבהאפטער בייפאלל רעכטס.)

אבגעאדגעטער לוזוויג מ ע ס ל ע ר: אנזו: נוכט דיא רעגיערונגס־פארטיא האט פערטרוען צו טוכא אנדערן טוכא צו זייגער פארטיא. איך קענגע זעהר גוט דיא מיטעל אונד וועגע. וויא דער מיניסטערפראזידענט דיא 295 יא אונס הייז גע־בראכט האט: דער מיניסטערפראזידענט קענגט דיא דאנקבארקייט דעס אונגארן אונד וויסס, דאסס זיך גענגע לייטע פינדען, דיא פיר גמפפאנגענע וואהל־טהאטען יא אנזו, דיא רעזוליטאטע דער גאלדע־אחרונגען רעגיערונג. מיטאם זיך: 40 בז 50 מיל־לאנען דעפיציט, הערגעטרעלליא שטייער־ערהא־הונגען, אין צעגאהלונגס אנסטאנד־וויליגאם פיר־קוגיג דער שטאאטסגיטער, שטעפאנס־ אונד רא־טהער ארלעד־אדרען, אנזקרים אויאנזעמענג, פענזיאריונג דער אונגארישען גענעראלע, אונג ערשאפפטע נאציאן. הא פ פ א ר ג נ ו מ א ר נ נ ר א ר מ ר ש ל ל ר (הייטערקייט איין דער איס־מערסטען לייגען, אי. ו. ו. דיא רעכטע ווערד האפ־פענטליך אינזעהען. דאסס מאן דער גמיטליכקייט מיט אסטערייך אין ערזיג מאכען מיססע, דא עס דארין פיר אונגארן נוכטס נוטעס נוטעס גיבט. — ער לעהנט דאס בארשיגן אב.

עס שפראכען נאך דיא אבגעארדנעטען: ל י פ פ ל ר ר ל ל ר ע ש ש ר ר ר ר ש ר, וואריין מיניסטערפראזידענט ט י ס א קורצ איין אינג בעמערקונג פעיוויעשיס פאלגנדעס אנטווארטעטע: דער הערר אבגעארדנעטע פראא־טע, וואס גראף יוליוס א נ ד ר ר א ש ש ר ר טהון ווערדע, ווענן ער אן מיינער שטעללע וואססע, איך בעמערקע נור, דאסס דאס אך דייטען פלאטע, זא לאנגע איך דאס פערטרייען דעס קאנגס אונד דער נאציאן בעוויסצע, נוכט יעדערמאן אבערגעבע. דאך ווענן גראף יוליוס אנדראششי דענזעלבען אנגעהמען ווילל, זא אבערגעבע איך אהם דענזעלבען אונד ווערדע מיך הינטער אהן זעטצען. (לעבהאפטער בייפאלל רעכטס. הייטערקייט לינקס.)

פ ע ר ר ר ר ע ש ש ר: דאס ווערד נוט זיין. (הייטערקייט. לארם.)

ט ר ס א: איינגע אנדערן יעדאך נוכט! (בייפאלל רעכטס.)

נעסטערן טראט אלס ערסטער רעדנער דער אבג. אקאש ב ע א ט ה י אייף, וועלכער זאגטע: דער מיניסטערפראזידענט האבע פאן אללעס געשפראכען. נור נוכט פאס בארשיגן. דיא רעגיער דער רעכטען האבען אהם (טוכא) מיט וויסען רע־דענארטען דען מאנגע פערדארבען, נון מיסס איך אהם איינגע טראפפען ווערמוט בייבען, אים זא וועגנסטענס הייר דאס גלייכגעוויכט הערצישטעל־לען. (הייטערקייט.) איינער אונקארדעקטען רעגיע־רונג מוסס מאן דאס בארשיגן פערווייגערן. דאס בארשיגן איזט נוכט רעגעל אונד בעזעטצט קיינע נאראנצע צור הערשטעללונג דעס גלייכגעוויכטס. צווייא טהאטסאכען קענצייכנען דיא לאנגע דעס לאנדעס: איין איממער ווערדענדע דעפי־ציט פאן 40 מיללייאנען אונד 127 מיללייאנען, דיא אלס צוגען דער שטאאטסשילד אים בארשיגן איינ־גשטעללט ווערד.

אים יאהרע 1867 בעגאנטראגטע מיטאם דיא הערגאבמערערונג דער שטאאטסשילדען־צוגען אונד בעגרונדעטע דעם דאמיט, דאסס ווערד ווייר נאך אסטערייך דיא צוגען ערטראגען קאנגען. ווענן נון דאס פיעל הייטערע אסטערייך דיעע צוגען נוכט ערטראגען, וויא וא ערטראגען: אונזערע לאנגע ערפאהרונג עס, דאסס דיא רעגיערונג דאך ווייססט, וואס וא ווייסס אונד ווילל. אבער וא ווייסס עס נוכט. (הייטערקייט אונד בעווגונג רעכטס.) וואס ווייר פאס מיניסטערפראזידענטען אלס פינאנצפראגאמאס געהאבט, אוזט אן וא פיעל בערעגונגען, אן וא פיע־לל פארבעהאלטע ענקנופפט. דאסס מאן עס נוכט ערגסט נעהמען קאנגען: דאס אוזט איינע לאטטערע, אבער קיינע פינאנצפאליטיק. וואס טוכא אן אוזט־וכט גענאממען, אוזט איינע שטוקקווייע לאזונג אינצווישען ווירד ער פלייסיג שולדען מאכען. דענן טוכא בעטרייבט דען קולטוס דעס שולדענמאכענס. (הייטערקייט לינקס.) טוכא רעדעט איממער פאן דער פינאנצווירטהשאפט דער פרוהדערן רעגיערונ־גען: אללין עס וואר אהם לייכט. אוזט דער לאנגע הערוסצוקאממען, דיא ער פארפאנד: וויא ווירד עס אבער מאגליך זיין, דאס לאנד אוזט דעם וומפפט צו רעטטען, אן ווילכען ער עס געפאהרדט האט: וואס דיא פרוהערן רעגיערונגען געטהאן, אוזט איינע בא־נאטללע אים פערגלייכע דאמיט. וואס דיעע רע־גיערונג טהוט, ווילכע דאס שולדענמאכען שאן אלס איינע רעגערונגסע אינגאהמסקיططللע בע־טראכטעט אונד אין וואהרהאפט אוואטשעם וום־טעם דער פערשווענדונג עטאבלירט האט. (לעב־האפטער בייפאלל לינקס.) דער מיניסטער־פראזי־דענט אנטע אוזמאל. דיא גשטכטע ווערדע זיך ווערדע מיט אוזהם. נאך מיט דער אפפאוציאן בע־שאפטיגן: דאס אוזט מאגליך: דאך ווירד וא זיך יערגאללס מיט דען שטאאטסשילדען־טילגונגס־גענעטצען בעפאסען. דענן דיעע גענהאלטען אוז־נאהמס פינאנציעללע שמאך. אוזם דען אוזם לאנדע הערשטעדען וואהלשטאנד צו בעלייגען. דאס דער מיניסטער־פראזידענט דאריוזע הינגעוויעזען, דאסס אין בראאפעסטע וא פיעל נעבוטס ווירד. אל־לין, אבגעזעהען דאפאן, דאסס דיעס פיר דאס לאנד נאך נוכטס בעווייזט. דאבע איך מיך איך נאך איבערצייגט, דאסס דיא בוראפעסטער הייזער — מיט נאכאהמונג דעס טוכאשען בייספיעלעס — דורך שולדענמאכען גגשטעהען, דעס בעווייזט אלא נוכטס. איינע גוטע פינאנצפאליטיק קאן נור פאן איינער גוטען אללגעמיינען פאליטיק ערווארטעט ווערדען.

אים יאהרע 1867 בעגאנטראגטע מיטאם דיא הערגאבמערערונג דער שטאאטסשילדען־צוגען אונד בעגרונדעטע דעם דאמיט, דאסס ווערד ווייר נאך אסטערייך דיא צוגען ערטראגען קאנגען. ווענן נון דאס פיעל הייטערע אסטערייך דיעע צוגען ערטראגען, וויא וא ערטראגען: אונזערע לאנגע ערפאהרונג עס, דאסס דיא רעגיערונג דאך ווייססט, וואס וא ווייסס אונד ווילל. אבער וא ווייסס עס נוכט. (הייטערקייט אונד בעווגונג רעכטס.) וואס ווייר פאס מיניסטערפראזידענטען אלס פינאנצפראגאמאס געהאבט, אוזט אן וא פיעל בערעגונגען, אן וא פיע־לל פארבעהאלטע ענקנופפט. דאסס מאן עס נוכט ערגסט נעהמען קאנגען: דאס אוזט איינע לאטטערע, אבער קיינע פינאנצפאליטיק. וואס טוכא אן אוזם־וכט גענאממען, אוזט איינע שטוקקווייע לאזונג אונצווישען ווירד ער פלייסיג שולדען מאכען. דענן טוכא בעטרייבט דען קולטוס דעס שולדענמאכענס. (הייטערקייט לינקס.) טוכא רעדעט איממער פאן דער פינאנצווירטהשאפט דער פרוהדערן רעגיערונ־גען: אללין עס וואר אהם לייכט. אוזם דער לאנגע הערוסצוקאממען, דיא ער פארפאנד: וויא ווירד עס אבער מאגליך זיין, דאס לאנד אוזם דעם וומפפט צו רעטטען, אן ווילכען ער עס געפאהרדט האט: וואס דיא פרוהערן רעגיערונגען געטהאן, אוזט איינע בא־נאטללע אים פערגלייכע דאמיט. וואס דיעע רע־גיערונג טהוט, ווילכע דאס שולדענמאכען שאן אלס איינע רעגערונגסע אינגאהמסקיططللע בע־טראכטעט אונד אין וואהרהאפט אוואטשעם וום־טעם דער פערשווענדונג עטאבלירט האט. (לעב־האפטער בייפאלל לינקס.) דער מיניסטער־פראזי־דענט אנטע אוזמאל. דיא גשטכטע ווערדע זיך ווערדע מיט אוזהם. נאך מיט דער אפפאוציאן בע־שאפטיגן: דאס אוזט מאגליך: דאך ווירד וא זיך יערגאללס מיט דען שטאאטסשילדען־טילגונגס־גענעטצען בעפאסען. דענן דיעע גענהאלטען אוז־נאהמס פינאנציעללע שמאך. אוזם דען אוזם לאנדע הערשטעדען וואהלשטאנד צו בעלייגען. דאס דער מיניסטער־פראזידענט דאריוזע הינגעוויעזען, דאסס אין בראאפעסטע וא פיעל נעבוטס ווירד. אל־לין, אבגעזעהען דאפאן, דאסס דיעס פיר דאס לאנד נאך נוכטס בעווייזט. דאבע איך מיך איך נאך איבערצייגט, דאסס דיא בוראפעסטער הייזער — מיט נאכאהמונג דעס טוכאשען בייספיעלעס — דורך שולדענמאכען גגשטעהען, דעס בעווייזט אלא נוכטס. איינע גוטע פינאנצפאליטיק קאן נור פאן איינער גוטען אללגעמיינען פאליטיק ערווארטעט ווערדען.

נעשיכטע

דעס אונגארישען פרייהייטסקאמפפעס.

(6־טע פארזעצונג.)

נאכדעם דאס קאנינליכע האנדשרייבען אין דער זוס־צונג דער שטאנדע פארגעלעגען ווארדען, ערהאב זיך מיט־טען אים ווילדען לארם דיא שטיממע דעס נראפען לודוויג באטטהיאני, וואהרענד רוהיג אינזהאל.

באטטהיאני אנטע: „דאס זאגכען פארגעלעגענע קאנינליכע האנדשרייבען גגשטריכען, נאך מיינער איבער־צייגונג, וועדע דען נוגעשצליכען אנשפרוכען, נאך דער נערעכטען ערוואגונג דער נאציאן. (רופע: „זא איזט עס!") איך עזזוכע דאהער, וויא מיינע פפליכט עס פאן מיר פארדערט, זיינע ק. ק. הארמיס דען הערען ערצהערצאג פאלאטין, דערזעלבע וואללע דורך זיינען פאטטענען אייג־פליס אייגע דערארטיגע אבגעדרעגונג דיעגס קאנינליכען גגשטלוططס פערגאלאסטען, דורך וועלכע דאס פאן זו־מאיסטאט גגנעבענע וואהרע פאללשאנדיג איינגעלאוט ווערדע. דענן זאללטע דיעס נוכט גגשעהען, זא ערקלאהרע איך אין מיינעם אונד מיינער קאללעגען נאמען, דאסס ווייר נוכט אין דער נאנע זעה, אין פערגאנגענהייטס מיינס־מערעס צו איבערגעהען. ווייר פיהלען אונז דאצו איך נוכט בערעכטיגט.

דער פאלאטין אנזוואהרטעטע זאגאנט:

„איך פערגאנגע הייטעס פיעללך מיין וואהרע, דאסס איך אללע יענע בעטטרעקגונגען, וועלכע דיא פערגאנגע־וואהרליכען מיניסטער מיר מיטגעטהיללען ווערדען, נוכט נור זו. מאיגסאאט אינגעבריגשען, זאנדערן אוך פיר דיא דוזס־פיהרונג דעזזעלבען זאגנע פראגען ווערדע. איך האבע נור נאך דאס אייגע הינגעזאגטע, דאסס ווייר, ווענן עס זיין מוסס, פאן דער ערפללונג דער נעיעכטען ווייגעע שטעللונג אבהאנגען מאגען."

דיא ערדע דעס פאלאטינס וואיידע מיט לויטען בייפאללגרוזען אויסגעגאסען, אונד דיא מיניסטער־פר־קלאהשען פיעללך, דאסס אויך זיא אייהרע שטעللונג פאן דעם ערפאלגע דער פערטטעللונג דעס פאלאטינס אב־האנגיג מאכען.

אים אונטערהויז היערס קאששוט מיט יענער רוהע, אין וועלכער דיא גגשטאנדסגרוהיס לייגען, דאסס, וואס איממער גגשעהען מאג, דיא אינטרינען, דיא מאן אין וויען אין סצענע זעטצען, בייא דער נאציאן אייהרען צוזעקק נוכט ער־ריכען ווערדען.

„דער ריכטסאאל האט דיא ערקלאריונג דער מיניסטער נעהאריג, ער האט נעהאריג, דאסס דער פאלאטין אן דיא גגשטייריונג דער אונגעלעגענהייט זיינע שטעللונג קנפפפ־אויף איינצולייטען לאססט אין מיך יעטצט נוכט אין, אבער איך שפרעכע מיינע איבערצייגונג אויס, דאסס דיעס טייכען הא ה ן אונד איין לויכטונגגעס שפיעל מיט דעם טהרון אונד מיט דעם לאנדע וויא.

„איך, מיינע הערען, בין איבער דיעגע אין מיגגסטער יעללע עטפאר: דענן אין דעם אויגגענבליקקע, אלס דער מאגאר עס אויסשפאך, דאסס ער איין אונ־נאיגישעס פערגאנגליכעס מיגגסטעריום יוללע, שפאך ער אללעס אויס. איין קאנינליכעס וואר, זא פיעללך גגענבען, דארף נוכט פערשטטעللט ווערדען, ווענן ווייר אודעס נוכט וואללען, דאסס דיא מאגאריע אללע נראנץ אייגבוסס, אונד דאסס אין דאס הערין דעס פאלקעס דאס גגפאהל גגפפאנגגס ווערדע, מאן דייסע דעס קאנינ נוכט מעהר גלייכען שענקען.

„דאס קאנינליכע וואר מוסס בז אויף דען דעשע־שען בוכששאבען, בז אויף דען לעשצען הויך הייליג אונד אונפערלעצבאר זיין, זאבאלד דער מאגאך דאס וואר גגשפראכען האט: „איך ווילל אין פערגאנגגוואר־ליכעס אונגאריעס מיגגסטעריום אונד ווילל, דאסס נאך לודוויג באטטהיאני עס בילדע," זא דארף עס אין אונגאר־שען אונגלעגענהייטען פיר דען מאגאריען קיינען אנ־דערן ראהמענבער גגבען, אלס דען גראפען לודוויג באטטהיאני.

„ווהרט מאן דאנגען, דאסס ערצהערצאג לודוויג, דעס קיין רעכט אויף אונגערן דאדגסאנגגלעגענהייטען צו־שטעהט, דא ער ווערער אויף דעס טהרון ווצצט. נאך פאלאטין, נאך מהראגגבע אויס, ווהרט מאן, דאסס דיא הארדענג, ווינדישגראטץ אונד אנדרע עס ווגד, פאן דערען דאהמשלאגען עס אבהאנגען וואלל, אב דער מאגאך זיין דער נאציאן גגענבענגען וואר אייגלאוג, זא איזט עס אוג־מאגליך, דאסס נוכט בישטערקייט זיך דעס גגשטעהעס בע־מאגטיגע.

„דאיס שפרעכע איך עס אויס, דאסס איך צוואר פאללעס פערזיכטיג צו דער מאגגלייכען גגשטלאגגענהייט דעס ערצהערצאגס פאלאטין אונד אנדרע אונגאריעס אונד אנדרע

בישען פאן פיעצעהן יאהרען אויס. איך פערשטאנד פאן אלדעם נעדערע קיין וואָרט. אבער ראָזנבלישה וואוסטע אללעס. „יאָס קומעדט אונז דער צאנס?“ שפּראָך ער. „ווי האבען אונז רוהשעשאפטע.“ ער האטטע נאמרוך איינעם יידישען קנאבען, דעם ער אויף דער נאסטע בענעגנעטע, איינע אויהר פערשפּראָכען, ווענן ער אויהם צוגעוואלל, וויא ער קוראטיעי בעקאמטע. דיא אויהר וואר דאס איינצינג, וואס ער נאך בעזאסס. ער נאב זא אייך דעם קנאבען, דער אונז צו דייגער גאסטשטיבער בראכטע, דע־רען שלופּפּיגעלע ביוהער נאך נעשמאק אויסגעזאגען האטטע, דע־ר אויהר אויסטיר זוך פאר וואיטה אובר אויהרען עוקעל, דע־ר אויהר זא אונפערהאפּטע נאסטע בראכטע, אם ערט מוסטע דיא זוך דאך דריין פינען. דיא וויטע אונז אין לאנער אן, אונד זא אזוגיר דיא פערפעלענונג אויך וואר, עדהאלטען ווער אונז דאך באלד.

„נטם לאנגע וואר אונז דיעזע רוהע פערגאנגען. ווי מוסטען אונז פאר דען פעראנלרזקמדען מוסטע ווייטער צוריקציעהען. דא ווי אנטם דעם טאָרע, אדער — וואס נאך שלימער וואר — דער גנאבענגשאפט פערפאלען ווארען. ווי בראכטן פאן וולנא אויס, מוהרדע טרופּפען פערשיעדענע נאטטונג, פערלע פאסט אהנע בע־בעקלידונג. מעהרערע מיילען הינטער וולנא ערהאלטען אונז קאזאקען, ווי פערוכטען ווערשאנד. בייא דיע־זעם נעפעכטע פערראר מיין ראזנבלישה זיין דעגען. ער ווערטע זוך טאפּפער נעגען צוויא אן אויף אויהן אינגרינגען דע קאזאקען אינען דערזערבען שאפּפ ער פאם פפערדע. אבער דער אנדערע באהטשע אויהם דיא פיקע דורך דיא בריוסט, אונד מיין טרייער בראוטער פערלוירבעל שאפר, אהנע אינען לוט פאן זיך צו נעבען. ווי האטטען דוס דיא קראפט אונד דיא צייט, זיינע לייכע צו בעערדיגען.“

(פאָרטשעטצונג פאָלגט.)

הומאָרִיסטישעס.

דער זילבערנע שופר.

איינע דער פיעלען יידישען נעמענען דער אמע־ריקאנישען שטאדט מאן־פראנציסקא איהר זעהר פאָרטשריטטלוך נעגענגען: דאָר צוגעגעבען זיך דיעזער פאָרטשריטטס בייא איהר מעהר דורך איינ־פיהרונג אנ־יידישער בריוכע, אלס דורך אייפקלא־רונגען ווייסען איהם. זא מיסטען אללע בעזיעהר דעם טעמפּעלס דיעזער נעמיינדע וואָהרנעהמען דעם נעבעטעם דיא מאפּפּטערעקקונג אבגעהטען. דיעזע אייפצובעהאלטען, האט בייא איהנען נור דער וואב־בעער אונד דער קאנטאר דאס רעכטע, דאס שמחת תורה־פעסט פיעלדע דיעזע נעמיינדע נטכט; דאס איהר ווענגסטענס אין בעזיעהן פאן נראפּפּטער אויפ־רוכטקייט; ווער דיא תורה נטכט קענט, האט קיינע אורהאבע זיך מיט אדער צו פרייען. דאס דשנה איהם בייא דען מיטגלידערען דיעזער נעמיינדע נור אייען מאן, אונד דא ווירד אויס איינעם זילבערנען שופר געבלאזען.

יואהרע דיעזער לעצטערע בריוך בייא דער פאָרטשריטטמעמיינדע קאמטט, דאריבער פינדען ווער אין איינעם יידיש־אמעריקאנישען בלאטטע פאלגע־נדע לוסטיגע אייפקלארונג:

דער ערטטע רעפאָרם־ראבבינער, דער דאס בלאזען אויס איינעם וילבערנען שופר אנארדענטע, וואר נעבוירן אין נראפּפּטער עס הארץ (לא עלינו) גע־וועזען, דען בעקאנטען ווערדן „תקעי בחודש שופר ב כ כ ס ה“ דאס ער, דא ער אייגע שלעכטע בריללע האטטע, נעלעזען: „תקעי בחודש שופר ב כ כ ס ה“, מיט דיעזעם ווערדן לייפערטע ער ווייגען נעגען ווע־מיטגלידערען, וועלכע נעגייסס נאך נראפּפּטער עמי הארצים וואָרען. אלס ער, דען בעוויזן, דאס עס איינע מצוה מן התורה, דיא אויס איינעם וילבערנען שופר צו בלאזען. דיעזעם הוילדע נעטטען דעם נראפּפּטען נאמען דער דעפאָרמער וואָרדע אלזא לדור דורים איינגעפיהרט.

אין אנגעלעגענהייט דער „פראנק־צוכאָריע“

האבען וויר — וויא אונזערע נ. לעזער ווייסען — איינע אנפראגע איינעם אונזערער הערען אבאנ־נענטען פּראָפעסעמלרכטס, דיא זיך דאריבער בעצייהטע, אב דער הכשר של הרחנ ר' זלמן שפּיטצער נ"י וואטטע דיעזע צוכאריע פערזעהען אזט. עכטע אדער נעפאלשט וויא. הערר־בער האבען ווייר אונז דאנק דעם צוצאָראמטען של הרב הנאון הגדול קלארהייט פערשאפפט. נ. עהרהיי. הערר ראבבינער שפּיטצער רכטטעט נאמלר אן אונז אין שרייבען, ווענלבעם ווייר פערראפפענטלרכטען אונד אים דעם צווייפעללאן הערפאָר נעהטן. דאסס נטכט נור זיין הכשר, מיט וועלבעם דיא פראנק־פאבריק פערזע־הען אזט, נאזן עכטע אזט, אנדערן דאסס דער גע־נאנטע הערר ראבבינער אנאר אינען פערלאסס־ליכען נאמען אין דער נעגאנטען פאבריק אין לוין בעשטעללט האט. דער דיא פאבריקאציאן נעוויס־סענהאפט אובערוואכטע.

וויא מאן וועהט, זיר ווייר אללען יידען גע־רעכט נעוואָרדען, אונדעם ווייר דען דיעסבעצייגלרכען צווייפעל עגטפּעגיגען האבען.

נון קאמטט אונז אבער אין אייפרוך פאן צוויא נראבבסען ראבבינערן נאלצעהנס צו, וועלבע עגטע־שיידען בנעשטיטען דאסס צוכאריע אים אונזער נטכט־יידישען פאבריק אנטערהעהפּט בשר יין קאנגע, ווייר דאסען ווייטער אנטען דיעזען. פאם סטרייר ראבבער הרר אפּפּרט אויר פאם לעוואסקער ראבבער הר אפּפּרט אויר נעגייגטען אויפרוך וואָרטלך פאלגען. פיר דיעזעגען, וועלבע דער הערראשען שפּראך נטכט מאכטן זיר, דיעזע צור קענטנטס דאסס דיא בוידען נעגאנגען ראבבינער ערקלארען: דיא האבען ווייר וועלבבע נאר אינגע־הענדען שטוהען אונד בעטראכטען אן אלס אונד שטעללט דאסאן אנבעצייגט דאסס דיא פאבריק־קאצאן פאן צוכאריע אהנע בוי־מישונג פאן פעטט־שטאפּפּ אונ־מאגליך וויא. עס וויא דאהער נטכט־צוגעלאסטן, דיא אבע אינעם נאמן צו אבערלאסטן. דא דיא ארבייטער נעוועזענהייט נעגען דאצו האבען, אין נאך יידישעם רוהם צום נעוויסען פערבאטטעם פעטט (בייספּעלסוייטע שוייגע־פעטט) צור פאבר־קאציאן צו נעבראוכען. אהנע דאסס דער נאמן דעם בעטרעפענען קאנגע. דיא בוידען ראבבינער ערקלא־רען דעסהאלב דיא נרוילאנג דעם הכשר של הרב הנאון ר' זלמן שפּיטצער נ"י פיר עגטשטעהט. דיא צוכאריע אים אינער נטכט־יידישען פאבריק פיר רוטעלל צום נעוויסען פערבאטטען. פאדערען ערען ראבבינער אויף. ווייל נעמיינדע פאר דעם נעוויסען יאלכער צוכאריע צו וואיגען אונד נעבען דער וויכ־רען האפּפּנונג אויסדרוקק. דאסס אויך הערר ראב־בינער שפּיטצער נאך נעוויסר פרייפונג דעם ואב־פערדאלטעם ווייגען הכשר רוקקאנגע מאכטן ווערדע.

דער אייפרוך לוטטעט:

ב"ה

אחרי אשר הגיע אלינו קול הרעש הגדול המתחולל בקרב המון העברים זה כבר מאת הרבנים הגאונים והצדיקים שיחי' ובראשם כבוד א אמיר הגאון מאיר של ישראל אב"ד סטאנסלאב עצללה"ה הכ"מ אשר לבשו במעיל קנאת ד' עבאות והריעו כשופר קולם קול גדול ולא יסף לחזור את אחבי רבל יתגאלו בלחם מנאל הצוקאריע הבאה מפאבריק של א' שמא טמא יקראו לה מפאת שמפטמים אותה בשומן דא אח אם יעבר נאמן ומשגיח ע"ז אין בי מועיל לצאת מידי כל ספק אכן אחרי דואי יסר סדריתא של מחי' הרב הגאון מוה' בנימין זלמן מגל שפּיטצער נ"י רב בעיר ווינ שמעיר בגדלו לתכשיר צוקאריע מפאבריק של א' ע"פ נאמן, ערכתי מכתב למחי' הרב הנ"ל ודרשתי מאתו להודיעני על מה אדני התכשיר הלזה הטבעי, למען השבות שאין המית המעיערים והוקפן, ובאתי השיבתו הרמתה בה גלל את אבן הספק מעל הצוקאריע הנכרית באמרו עם הספר כי כל הן בהפאבריק הלזו לא אגם לי. הוא הבין הרבה, והוא ידע את מקום תעבוכת השומן, ואחרי אשר הועמד נאמן וצופה על הפאבריק אין עוד שום חשש.

וכעת אנכי אקרה בה בדרך נתני ה' פתוק מאיגא בצוותא הוא עם מחי' הרב הנאון אבודקק ליוענסק נ"י הלכו להפאבריק דפה בצוותא הבוהיר דפה לעמוד על מצבנו מלאכת הצוקאריע ומסתי' ואחרי התחקות על שרשי המלאכה ותחלוכות מחחל עד כלה נוכחנו לדעת כי בלתי אשרי שתעשה הצוקאריע מבלעדי תערובת שומן באשר הפאבריקאנטן הא בנעגם הנהי לא בחרי'ות האמת לא עכרו. אם כן איפא מחק הנמנעת הוא למסור הדבר לנאמן אחרי אשר יכלו עוד המלכה לעשות במחשר מעשים לערב שומן הוא במקום שאין עוד הנאמן שלוטת מבלי נודע כי בא אל קרבנה נ ג ל ו א ש ו ת ה ת כ ש ר ש ל הרב הנאון ר' זלמן שפּיטצער נ"י ואחרי שקול הדבר בפלס מאזני המשפט עפ"י התוכן בראית בדוקות אשר יתנו עדותן ויצדקו כי דבר ה' אמת בפי הנאים והצדיקים הנ"ל ובצדק הדעשו תבל ומלואה על הדבר הגדול הלזה. ומצאנו עצמנו מחיבים בדבר להדים מבשול מדרך עמו ללדות עלי. גלוין את אשר עיני ראו ולא זר נגרה נא קחל ועדת לעון ידע כל בית ישראל אשר לאיר הדורה והאמונה הטהורה ישבו ולבו. תומר הנאמר הבדוק בעקב הצוקאריע פאבריק של א' ואחרי לבל ולבדי בדעת אמר מאם חי' ושמר נפשי ירחק ממנה. ו ח ב ת ק ר ו ש ת ה י א ע ל כ ל ר ב ו מ ו ר ה ב פ ר ק ל ה ש ו ב ר ב ם מ ע ו ן לבל יבואו תועבת אל תוך בתיהם. ומעתה לבני בעתי בעתקתי יום הדבר של הרחנו מהרבוש נ"י כי אחרי הבאו במצרת הבחינה הנשב ישים נגד עיני החשיות והספקות הנעלות בתכשר הנזה ומחוה מדברנו בדבר הבא איכן אמיא ודרש דברים שאמרתי לפניהם בעת הן בדרי. ומגדר הנחם האמתי אשר יראת ה' מעוני לחוות על האמת אחרי אשר מבוהלי הדברי ונגר כי הולכותיו שולל ועקבות מלאכת הצוקאריע לא נודעו אלוי על בורים כמחבת ה. ובתקותי כי כל איש אשר יבוים ידו לה ולתורתי ונחלת אש דת עוד לא עמדה בקרבו ועשה אויר באפרסת לשמע לקול הדבריי אלה האמרים באמת יכתבים עפ"י הדוקן.

בעדות הוים יום ג לסדר האמתי לקול האמת אחרון. תרמ"ח לפק מטרוא הק אי"ל ליבש הלוי איש חוזוויין אבדק סטרוא ומגלוי עיא.

משה כהן ראפאפורט חונה בקק ליוענסק.

כאָנכורז.

אין דער דיעזען ארטראאקסען איזט. נע־מיינדע איזט דא שטעללט איינעם טכטען פאר־בעמערם דער צוגליך אין נטער בעל קוראָ אונד שוחט מטחה זיין מוסם. בזו רוח ארה. לאנגסטעם בזו רוח נטכן הבעל מטדעם וואכנעליכען נעהאלט פאן 6 פל. אונד פ ר י ע ר ו א ה נ ו נ נ צו בעוגמען. — בעזיעהער מיסטען מיט קבלות פאן אנערקאנגטען ארטראאקסען ראבבעגען פערזעהען זיין אונד זיך איינעם פאבנעאראטא אנטנרצע־הען. דייזשפּעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטטען.

T. Szalka (Com. Hont) Post: Letkés,
Bahnstation Szobb oder Grán Nána.
SALAMON KOHN, Vorsteher.

כאָנכורז.

פאן ווייטע דער סעקעלהודער איזט. אר־טראאקסען נעמיינדע ווערד אין שוחט מיריק דער אין טכטעגער בעל תפילה, קוראָ ומוחר איזט, אונד פאן 3 אנערקאנגטען רבנים ואוחאל קבלה. אלס אויך איינע תורה על וישב יצומת הנדים האט, רוח אויר הבעל איפנגאמטען. — נעהאלט 6 פל. וואָ־בעגלך, בעקוועמלכע וואהנונג אונד בעריטשנדע נעבען־עמאלומגטע, דיא דייזשפּעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטטען.

Székelyhid (Com. Bihar), 4. Jänner 1888.
MARKUS GROS, Präses.

בריעף דער רעדאקציאָן.

הערן ב׳ ד׳ אין ט. ל. ווי ווינ ניכט ראצו דא, אום נייגן איהרען ראבבינער לאָנצוצוגעהן. אין רישעלען אנ-נעהענהייטען איזט דער ראבבינער איהר ריכטער. נעבען וועלכען עס קיינע אפּעלאציאָן ניכט. ווער דאס ניכט בע-אכטעט, איזט עובר איזט „בבאת אל השיבת אשר יהי׳ בימים ההם", אונד ווענן זיא דיעזע עבירה ניכט בעריכטען, זא ווערדען זיא זיא אויך אָהנע התר דאס טהון, וואס איהר-נען בעריעכט.

מישאָק-לאראנט, דער פּרייהייטסקאמפּף איזט דיי-רעקט פאן זיי. מאיעסטאט דעם קאָניג אלס איין בעריעכ-טיגטער אנעיקאנגט ווערדען, א נדעם דער נעלעיכטע מאנארך נאך ווינער קרענונג זיא נאָסאראטיגן שענדיג פאן 80,000 דוקאטען דער האנוועדישאט ווידמעטע, וועל-כע לענאל פיר זיא פערפאסיגן נעקאפּפט האט.

דערן ג׳ מ׳ אין מ „שיא" איזט ניכט גלייכבעדיי-טענד מיט „שקר"; יענעס הייסט פאלש, דיעזעס אבער לי׳ג ע. „שיא" איזט אלזא דיך „לוג איזט טרוג" נוט אויסדרוקט. דאך ווי אבער זיא ווערדען אומגעשעלט, זיא „לוג" אויך „שקר" אונד „טרוג" אויך „שוא" זיך בעציעהט.

דערן ג׳ נ׳ אין ב. אין דעם עלזאס דעם זיעבע-בינער האפקאנצלערס פאם 12 מאי 1866, צאהל 1306, ווידר נעזאגט, דאס „זיא קריגסלייד אין שאראשען אונד אישאפּפען אן מנחה אלס 2000 זעלען נעצייאגנען זיין, דען שפּרוכען נור אין פּאראשען, פּרעזענטען מיט איהרעם זיינען אונד איהרער הערלעכקייט, אונד מיט קייניעם זיך אויך אייגען נאָסטרען אנהאלט אלס איין זיעבער פּרעזענט פערשענקטען מאכט צו פערקיסען." אין דען אישאפּפען מיט יענענ אלס 2000 זעלען ווידר דער פערקוף פאן שפּרוכען אום קליידען אלס איין גנאדען בעזולדיגונג צו בעשרייבענדעם נעזעטצע ערקלאָרט.

דערן ב׳ ש׳ אין אין נ. קאפּפ נאכפּפענס אינמאל.

דערן ס׳ ח׳ אין ב. זיא עלעגען קאָנגען צור צאהלונג ניכט אנגעהאלטען ווערדען.

דערן ג׳ נ׳ אין ק. זאלזט תזתין על כל אחד מהרסום?

דערן ז׳ א׳ אין ס. אין אָרטינג פּייפאנ-בילאנג אנשוואכסען ווייר איהנען אויפּפיהרליך.

דערן ח׳ ק׳ אין מ. ס. ווידר בערייעדען, איהרען זואינש ניכט ערפיהרען צו קאָנגען.

דערן ז׳ א׳ ש׳ אין אינק. בעפּפען ראנק!

רחתכם דר. ר. בעיר ה. המאר יערה על הדשים ויבוא בחרבה ויגע לקוראינו תנכבדים לעת מיעד עד כי נפנה לו מקום.

דערן ע׳ מ׳ אין ס. ווענדען זיא זיך נעפאלליגפּפ אן דען איזר. נעפּפיגדעפּפאשאנד אין נראץ.

דערן ס׳ ח׳ אין נ׳ יא.

דערן י׳ ר׳ אין ש׳ש, זיא פּערנאפּפען, לאָאָ. פּעריע אונד נומפּער אנצוגעבען.

דערען: ראבב. מ׳ ר׳ אין ק., מ׳ מ׳ אי׳ ס. נ׳ ז׳ ש׳ אין ס., מ׳ ש׳ אין ק., י׳ ל׳ אין אאר, ראבב. י׳ ק׳ אין וש., ס׳ נ׳ אין ס-ק., מ׳ ד׳ ש׳ אין ק., י׳ ק׳ אין ס., ח׳ ס אין ל., א׳ ס׳ אין ס., ראבב. ש׳ ל׳ ז׳ אין ס. ק., ק׳ אין נ., א׳ ל׳ אין שש.; ניכט נעצאנגען.

פּרוא ווייטע נ׳ אין שש. ניכט נעצאנגען.

דערן פּ׳ ק׳ אין ש. ס. נאך אם 14-טען אינוסט 1879 מיט דעם נעוויגנעסט פאן 139 גולדען 97 קר. נע-צאנגען.

ראטהזעל.

דער קרייג מיט רוסלאנד,
דער יעצטע פּאָרדערהאנד
איזט זיך וואיטען לאסטט,
מיהרט אונז אין איין נעטט

*) זיא נאמען דער אינוועדער ריכטיגער ראזונגען, ווערכע פאר שלומס דער נאכפּפען פּרייאנגיטטער אונז ציקאמטען, ווערדען ווייר פערפּפענטליכען.

פּרייטאגס-פּאָלליעטאָן.

פּרי דענוואכע איינעם הויזירערס.

(13-טע פאָרזעטצונג.)

„אינזער קאָנפּפ," ווענדעט דער אפּפיציער ווינע ער-צאהלונג פאָרט, „מוסטט נאך דער שלאכט בוי ענדע אק-טאבער אין מאינאיזק בלייבען, זיא ווייר איזט אינזערע אינגענע פּיפּפעגינג אנגעוויזען ווארדען. שאן דראגנען טויזינג נאכרוכטען אום מאסקוא צו אזנ. שאן הייטען ווייר אן דעם בראנדע אונד דער פּיינדעזינג דיעזער שטאדט, אבער פּס הערשטט נאך אין בוינדעם פּערטייען אזיט נאפּאלעאן אין דער נאנצע אזיטנ. זיא הפּפינג נאהטען פּיינדענס ווארדע. שאן דען נענעראלען ענגאהרט אונד דען פּרוסזען אינגעפּאפּפט, בוי דער בוגאנזאל צום פּרוסזען אזנ אום אלזאן פּרייטען ווידקעט אונד זיא פּרוסזעלייכטט בעראנגנוס אבער אזנ בראכט. ווייר קאמען נאך אין אייגענע אדענג נאך סמאלענסק, שאן זא נאך דער בעדעזנא. אוך הפּפט בייא סמאלענסק אייגען לייכטען שטרייטפּפס עזהאלטען, דען אוך ניכט אבגעטט, אונד דער באלד פּרנאבטט. דער פּערזוכבעל דאגנ-בלישט בייגע אינפּעדלעגט אונד העלט זיך פּיר קונדל-מעט. שאן דער בעדעזנא אן ווער דאס הערר אוטנע-לאזט, שאן מיינער קאמפּאגנע ווארען נור נאך עתען מאגן בייא מיר; אין שטעדלער פּרוכט שאב זיך אללעם דער נעזנגע צו, זיא דאך נאך ווייט, ווהר ווייט שאן אונז דאט.

„שאן דער נייטטען קלטט ווארען מיר זיא עצתען ערפּפרען, דעם פּערזוכבעל זיא פּיינדע; וואהרנע דער נאכט מרגב ער זיא אזנ בעגלייטענדע מאנשאפט אן, ווייטער צו ווטטען, אום אין פּיער אנצוצינדען. ער זוכטט זיך אין דען דאפּפען בעוואנדעדס זיא ווידען אויף, אונד אבגרייד דיעזע אונזערע בשטרטטען פּיינדע אונד דעם קאיזער שאן רוסלאנד אין נאָסטער פּרייע ערגעבען ווא-דען, זא נעראגנ עס דאך פּיינעם בראוזען אנבראכטט מאסט אימטער, מאנכעס שאן אוהנען צו ערזאגען.

„באלד ווארען ווייר בייזדגנ נאך אללען, זיא אכט אבריגנען ווארען נאך אונד נאך צוריקקנגליעבען אונד דעם שאָרע אדער דער בנאגנגנשאפט פּרשאלטען. דאגנ-ענבריטט ערזאגדעלטע שאן זיינ, נרוריבענבנגנאסטען אלטע פּלאצ, אין דיא ווייר אזנ הללטען. ווייר קאמען ענדליך אין ווילנא אן, זזא זיך דיא פּרשטעדנגסטען, פּרוס-פּענגאשטנגען אין דער פּרצייפּפּרשטען לאנגע אזנ-שאנדען אונד נאסטע פּרוווירונג הערשטט. —איך פּיהל-טע מיך קראנק אונד שוואך, נרינגנדס ווار אין רוהע-פּלאטען צו פּנדען, אונזערע אינגען לייטט דראגנטען אונז אוים דען בעוועטצען הייזען צוריקק. דאגנגבריטט ווארק-טע ניכט שאן מיר. ער דיעטט מיך ענדליך אויף דעם מארקטפּלאטען אן אייגנס בריגנגן לעגען אונד ענטפּרנגט זיך, אום קוראטטער צו שאפּפען. נאך טעדדיגען פּיינ-ליכען שטנדען קאם ער צור קק. „יעטצט פּאריאדס, הערר הייטטמאן!" ריעף ער מיר צו, „נעהמען זיא איהרע רעטצען קראפּפט צוטאמטען, איך האבע אין קוואר-טיער מיר אונז."

„ער פּיהרטט מיך דורך ם הרעיע ענגע שטראסטען אין איין קלייגעס אונגעזהנליכעס הייז. אין אייגעם שטאל. אהנליכען נגבייד שטנדען ווייר אייגע מאָרטע פּרנטט הנוטה אין איין קלייגעס שטבכען. איין ווידטטעס ווייב, ווהר איבער אכטציג יאהרע אלט, צאנקטט עבען אייגע אן דער נרענגטע הון;
עס הייסטט: שטשטאשטון.
דאס — נעהמען ווייר אן —
שטעהען ובסכהנ׳ערט מאנ,
דיא צו פּיס־ווילען
דער הייסטאנען מיסט אייגען.
נון רעכנעט ער הון
אונד רעכנעט ער הער;
נאך פּיעלעם בעמיהן
ערפּיהט עס איהן זנהר,
דאסט עווייהנדעט מאנ
ער אייטטטעללען מאנ
אויף יע אייגער דיטט.
רעכנעט ער נטטיגד?
דאך דאס מערקט דור,
ליבבער לעזער, הער,
דאסט יענעס קוראטטער —
דער ווטטן דאס פּיער.
יעטצט קאמטט דאטטנעטטפּרנגט דער מאיר
אונד ווינט איהם נהמטטנסאללד אנס אהר:
„וואס איזט דענן דאס, מיין הערר הייטטמאן?
דיא זאללען אייך דער שטראלל נלייך זנהן.
דאסט מאן יע צור הנרטטטפּרנגט מאנ
אויף ערער ווטטן אונד אייטטטעללען קאנן" —
נון מיט פּרכטטיגל בעם נעגעטטנ
שטייט דער נענעראל: „אנגרייטטטער!
איהר הבטט פּאם רעכנען קוינען שאטטטן!
מאן דיטנען ובסכהנגדטט בעדראטטן
מסטנ יע דוטטנדערט בעוויגנען
ערע דער פּיער ווטטן! נלייך מאנען!
אונד צוויטטנ: זא, זא, זא, זא, פּרטטאנדען!"—
רנטטנ; דיא אטטטערע מאנדען,
דאסט דעם צו שהן אינגעטטרוט ווהר לייכט.
ווא האט נון דער נענעראל ערטטכ
ווין ציער? ווא רעכנעט דער הייטטמאנ?
ווא דער מאיר? — דאס זאגנ, ווער קאנ.

חידה

בת שלש אותיות.

קח אות תראשון ותלקחו לעשיה,
ואות השני תמנא כלי עמל קל מהיה;—
ואם גם לאות השני תנשה ככה,
אז במעשה ויהי תאת ברכה; —
כי חלקו העשירי, אות השרשי על נכון,
ראש הוא לנבריים, וגם לה לכים עלתון.

האותיות יחד על ראש חרים נכיחים,
מפלש ויעל סלע, ועתה בנו אלהים,
תמצאם סביב, גם בתחתית הנפקים;—
וגם פה בעיני, על רחובות ושוקים.

צח בחור, נאי יקרות ויהי משמים,
ויתקדש למעכה שיש על כל הרים,
אך ישובו בכוח עתם המורדים לעונים,
שנות יחי׳ אור יקרות. צח בחור כמו יפנים.—

בוראפּעסט בחדש שבט תרס״ח.

שמען בכרך.

אויפלאוגג דער ראשהזעל אין נו׳ 6.

דעם דייטשען:

(רעכנונגסאויפנאבע.)

70 לישער וויין א 36 קר.
30 „ „ „ 56 „

דער חידה:

חבר (נעגאפּעסע, ר״ח׳ב (שש-אפּעס), ח״ר ב (בעינ).

ריכטיג האבען געלאזט:

ב״י ד ע, זיא הערען: שמ״אל ביכלער — מאר-וואש, בערנהארד שוויפּפ — נעללענפּאלד, ש. ל. אראצ-מאנאָ, הערמאן אלש — יאנגשראנא. שמ״אל בינדער — מאנטא, מאיר זאלצער — רונא-פּאלדוואר, עמאנועל ראשה אונד יאקאב דייטש — קרוזענבערג, א. א. יונגרייז-ס״מא-מיידר, הלל מאנדל, מאיר שוך — נאהרוו אר. י. א שוואַרץ — נאדי-אוקלאד.

דאס ד״ר ש״ע, דיא דאמען: מאלווינע לאנג-אוראָאָ, מינגא לאָוי — מאוראשאוא, ראזאלא קלין-ליפּפא, אונד דיא הערען: סאלאמא הייכפּעלד — וועי-בעל, ח. ה. הרזענער — אשווענצים, מ. בייער — הייפּעל, סאמועל ווערטהייטער — א. פּיזעס, צבי הענרעלסמאן אונד אוזראעל בראייער — משאָנא, מאקיס ואנגנשטיין — וועי-בושען, ווילהעלם נוסקאן — פּיזנצאא, ווילהעלם לאוי — מאוואשיישאוא, אראלא נאדשענבערג — שאוא-קאוא.

דיא ח״ר ה, דיא הערען: שמען בכרך — בוראפּעסט, מ. ח, נ שפּייר — פּישזאלט, שמ״אל צבי באראס — נו-לעקאפּעסט, מ. נ. בלאט — עריוא, ראבב. עמיל הענג — אלטבוטטשען, יאקבס הענגשטין — טעמעשוואר.

פּרי דענוואכע איינעם הויזירערס.

(13-טע פאָרזעטצונג.)

„אינזער קאָנפּפ," ווענדעט דער אפּפיציער ווינע ער-צאהלונג פאָרט, „מוסטט נאך דער שלאכט בוי ענדע אק-טאבער אין מאינאיזק בלייבען, זיא ווייר איזט אינזערע אינגענע פּיפּפעגינג אנגעוויזען ווארדען. שאן דראגנען טויזינג נאכרוכטען אום מאסקוא צו אזנ. שאן הייטען ווייר אן דעם בראנדע אונד דער פּיינדעזינג דיעזער שטאדט, אבער פּס הערשטט נאך אין בוינדעם פּערטייען אזיט נאפּאלעאן אין דער נאנצע אזיטנ. זיא הפּפינג נאהטען פּיינדענס ווארדע. שאן דען נענעראלען ענגאהרט אונד דען פּרוסזען אינגעפּאפּפט, בוי דער בוגאנזאל צום פּרוסזען אזנ אום אלזאן פּרייטען ווידקעט אונד זיא פּרוסזעלייכטט בעראנגנוס אבער אזנ בראכט. ווייר קאמען נאך אין אייגענע אדענג נאך סמאלענסק, שאן זא נאך דער בעדעזנא. אוך הפּפט בייא סמאלענסק אייגען לייכטען שטרייטפּפס עזהאלטען, דען אוך ניכט אבגעטט, אונד דער באלד פּרנאבטט. דער פּערזוכבעל דאגנ-בלישט בייגע אינפּעדלעגט אונד העלט זיך פּיר קונדל-מעט. שאן דער בעדעזנא אן ווער דאס הערר אוטנע-לאזט, שאן מיינער קאמפּאגנע ווארען נור נאך עתען מאגן בייא מיר; אין שטעדלער פּרוכט שאב זיך אללעם דער נעזנגע צו, זיא דאך נאך ווייט, ווהר ווייט שאן אונז דאט.

„שאן דער נייטטען קלטט ווארען מיר זיא עצתען ערפּפרען, דעם פּערזוכבעל זיא פּיינדע; וואהרנע דער נאכט מרגב ער זיא אזנ בעגלייטענדע מאנשאפט אן, ווייטער צו ווטטען, אום אין פּיער אנצוצינדען. ער זוכטט זיך אין דען דאפּפען בעוואנדעדס זיא ווידען אויף, אונד אבגרייד דיעזע אונזערע בשטרטטען פּיינדע אונד דעם קאיזער שאן רוסלאנד אין נאָסטער פּרייע ערגעבען ווא-דען, זא נעראגנ עס דאך פּיינעם בראוזען אנבראכטט מאסט אימטער, מאנכעס שאן אוהנען צו ערזאגען.

„באלד ווארען ווייר בייזדגנ נאך אללען, זיא אכט אבריגנען ווארען נאך אונד נאך צוריקקנגליעבען אונד דעם שאָרע אדער דער בנאגנגנשאפט פּרשאלטען. דאגנ-ענבריטט ערזאגדעלטע שאן זיינ, נרוריבענבנגנאסטען אלטע פּלאצ, אין דיא ווייר אזנ הללטען. ווייר קאמען ענדליך אין ווילנא אן, זזא זיך דיא פּרשטעדנגסטען, פּרוס-פּענגאשטנגען אין דער פּרצייפּפּרשטען לאנגע אזנ-שאנדען אונד נאסטע פּרווירונג הערשטט. —איך פּיהל-טע מיך קראנק אונד שוואך, נרינגנדס ווار אין רוהע-פּלאטען צו פּנדען, אונזערע אינגען לייטט דראגנטען אונז אוים דען בעוועטצען הייזען צוריקק. דאגנבריטט ווארק-טע ניכט שאן מיר. ער דיעטט מיך ענדליך אויף דעם מארקטפּלאטען אן אייגנס בריגנגן לעגען אונד ענטפּרנגט זיך, אום קוראטטער צו שאפּפען. נאך טעדדיגען פּיינ-ליכען שטנדען קאם ער צור קק. „יעטצט פּאריאדס, הערר הייטטמאן!" ריעף ער מיר צו, „נעהמען זיא איהרע רעטצען קראפּפט צוטאמטען, איך האבע אין קוואר-טיער מיר אונז."

„ער פּיהרטט מיך דורך ם הרעיע ענגע שטראסטען אין איין קלייגעס אונגעזהנליכעס הייז. אין אייגעם שטאל. אהנליכען נגבייד שטנדען ווייר אייגע מאָרטע פּרנטט הנוטה אין איין קלייגעס שטבכען. איין ווידטטעס ווייב, ווהר איבער אכטציג יאהרע אלט, צאנקטט עבען אייגע אן דער נרענגטע הון;
עס הייסטט: שטשטאשטון.
דאס — נעהמען ווייר אן —
שטעהען ובסכהנ׳ערט מאנ,
דיא צו פּיס־ווילען
דער הייסטאנען מיסט אייגען.
נון רעכנעט ער הון
אונד רעכנעט ער הער;
נאך פּיעלעם בעמיהן
ערפּיהט עס איהן זנהר,
דאסט עווייהנדעט מאנ
ער אייטטטעללען מאנ
אויף יע אייגער דיטט.
רעכנעט ער נטטיגד?
דאך דאס מערקט דור,
ליבבער לעזער, הער,
דאסט יענעס קוראטטער —
דער ווטטן דאס פּיער.
יעטצט קאמטט דאטטנעטטפּרנגט דער מאיר
אונד ווינט איהם נהמטטנסאללד אנס אהר:
„וואס איזט דענן דאס, מיין הערר הייטטמאן?
דיא זאללען אייך דער שטראלל נלייך זנהן.
דאסט מאן יע צור הנרטטטפּרנגט מאנ
אויף ערער ווטטן אונד אייטטטעללען קאנן" —
נון מיט פּרכטטיגל בעם נעגעטטנ
שטייט דער נענעראל: „אנגרייטטטער!
איהר הבטט פּאם רעכנען קוינען שאטטטן!
מאן דיטנען ובסכהנגדטט בעדראטטן
מסטנ יע דוטטנדערט בעוויגנען
ערע דער פּיער ווטטן! נלייך מאנען!
אונד צוויטטנ: זא, זא, זא, זא, פּרטטאנדען!"—
רנטטנ; דיא אטטטערע מאנדען,
דאסט דעם צו שהן אינגעטטרוט ווהר לייכט.
ווא האט נון דער נענעראל ערטטכ
ווין ציער? ווא רעכנעט דער הייטטמאנ?
ווא דער מאיר? — דאס זאגנ, ווער קאנ.

טעם ווערדען. אונד דא ווילל איך נור איינס דער-איינסרייפען: דא איינוואַרטונג לאנג, ווייל לעבען אים פאללען פריערען מיט אללען מאכטען אונד וואַרען דענאך זיט איינעם יאהרע שאן צווייטמאל אינער אללאַרטירונג איינגעזעטצט. דא אינו מיללאיאנען אונד מיללאיאנען נעקאָסטעט. דא שולד הערען טריפפט דא רעגערונג, ווייל זיא קיינע קלאָרע לאנג צו שאפפען ווייסס. (לעבראַפטעט בעזיעונג רעכטס.) איך איינע אנדערונג דעם הערשענדען וסטעמס איזט אבער קיינע איינסיכט: דענן דא רעגערונג שעבט אללע שולד איך דען צושטאנד דעם לאנדעס. דאס דאך אללע אפפער ווילליג נעבראַכט האט. ווענן ווער איין אללעס בישפעל הונגעהען לאססען, וואס זאלל דאנן דאריים ווערדען? וואס ווירד איים דער פאַרלא-מענטאַרישען קאַנטראַללע? דא ווירד דאס לאנד דען פאַליטישען שווינדלערן איינגעליפערט זיין. (בייפאַלל איך דער לינקען.) דיעזעס פאַרגעהען דער רעגערונג איזט דער אנפאנג פאס עגדע. עס צווייפעלט דענן איך נעמאנד דאראן, דאסס דאס לאנד איים דיעזער לאנג נור דורך איינען שלאג בעפרייט ווערדען קאנן. איך האפפע, דאס לאנד ווירד דען שלאג פערווינדען, דען עס זיך זעלבסט בייגעבראַכט האט, אונד אין דיעזער האפפנונג שטיט-מיר איך פיר דען דאראנסך שען בעשלוסמאַנטראַ. (לעבראַפטער בייפאַלל לינקס.)

(שלוסס אין דער בילאגע.)

פערשיעדענע נייאַנגרייטען.

* (דער דייטשע קראַנפרייך) בעפינדעט זיך צוואר פערראַלטנינסמאַסיג גוט, דאך פערשטיטמען אזיך דיא מאַסרעגעלען. דיא מאַן צו ווייגער בעוואַכונג געטראַפפען האט. וויא נאַטירלך דיא „נאַציאָנאַלצייטונג" מעלדעט. וואורדע דער וואַכטדיענסט אים דיא פאס קראַנפרייך-צען בעוואַהנטע ווילל אין סאַן-רעמאָ פערשטאַרקט. אונד דער קראַנפרייך ווירד בייא דייען אייספאַהרטען פאַן שענדאַרמען בענרייטעט. — זאַלדען דיעזע מאַסרעגעלן מיט יענען נאַכריכטען אין צוואַמענהאַנג שטעהען, וועלכע אין אַטטענטאַט אויף דען דייטשען קראַנפרייכזען אנקו-דיגטען?

* (באַראַן אלבערט פ. ראַטהשילד אונד נעמאַהלין) מאַכטען פאַר-געסטערן צום ערסטען מאל פאַן איהרער האַפּפּאַ-הונקייט געברויך, אינדעם זיא צום הונפאַבאַלל אין דער וויינער האַפבורג זיך איינפאַנדען. באַראַנין בעטטינא פ. ראַטהשילד וואורדע איהרער מאַיעס-

דאסס ער דיא אנגעלעגענהייט אין אָרדנונג בייגענן וואָללע, אונד איך האפפע, דאסס ער זיין גענעכמיגטעס וואָרט אין דער קירצעסטען צייט איינלאָזען ווערדע; זאָללטע דיעס אבער נוכ נעשעהען, דאנן מאָגען דיעזעגענן, ווערכע דיע-זע צוישאַנדע הערייבבעשווערען האבען, איהרע רעכנונג אב-שליעסען."

מיט ערגיטשעדטעס נעמיטהע פערליעסען דיא שאנדע דען זאַאר. אבגערס וואר אבערמאַלס וועצונג, אין וועלכער מאַן דיא אנזוואָרט אויף דאס קאַנגליכע האנד-שרייבען פערלאַנ.

דיא שאנדע שפּאַנען עס אלס בעשלוסס אויס, דאסס זיא יעדע פערדרעהונג אונד פערשטיטמעונג דעם גענעבענען קאָנגרעסיכען וואָרטעס אלס אין מיט דער נא-ציאָן נעשייבענעס פיעפלהאַפטעס שפיעל בעטראַכטע-טען, פיעפלהאַפט אים פאַללסטען זיינע דעס וואָרטעס, דענן דיא הייליגקייט דעס קאָנגליכען וואָרטעס דורך נוכט אין צווייפעל נעצאָגען ווערדען, ווענן אנדערס נוכט אויך דאס פערטרוען צום קאָנג נעפאַהרדעט ערשיי-נען זאָלל.

אבגערס שפּאַנען איינע נראַסע פאַרקסטעונג אין דעם דערזעלבען גאַל צוואַמען, וואָ איינע אַללקספּעריאַמע-לונג אנגעקונדיגט וואר אונד בעגייסטערט רעדען נעהאַר-טען וואורדען. דיא אנשויבונג דעס קאָנגליכען רעסקרי-פטס אבער — דענן דאס אָרגינאַל וואר נוכט אויסצוטייבען — וואורדען אויף דעס פאַסענאַרעפלאַטטע פייערליך פער-בראַנגט.

(פאָרטעטצונג פאָלגט.)

פאָללעטאָן.

דוערל-וואוטה אונד מאַנגעסמוטה.

(3-טע פאָרטעטצונג.)

„איך ווייס דאס אללעס נאַנץ גענוא, הערר קאָמ-מערציענראַט!" שפּראַך נוכטאַן: „איך בין בעייט, מיין נאַנצעס לעבען דער איינאַבע צו ווידמען, דען נאַטען נעם מאַטעס, דער אימסער נור ליעבע אונד נוט פיר מיך האַטטע, אָף מאָנד נאַכדערד צו שטעהען!"

דער קאָמטערציענראַט זאה דעם ערגענטען יונגען מאַנגע אייגע מיגיטע לאַנג שווייגען אין דיא אייגען, דאנן נאַהם ער איהם דיא ליפטע אים דער האנד אונד שפּראַך: „גוט, דא זיא דאַרוף בעשטעהען, זאָ וויא עס. איך ווילל עס איבערגעהען, מיט דען איבריגען גלייבינערן דאַרביבער צו שפּרעכען. בעזונדען וויא מיך עטוואַ אין אנדערע, אונד איך ווערדע איהנען דאנן דאס רעזולטאַט מיטטהיילען."

דער יונגע מאַן אַנטוואָרטעטע נור מיט מיהע וואָרטע דעם דאנקעס פיר דיעזע נוטע דעס קאָמטערציענראַטהעס. דיעזער שוטטעלטע, דעס זיך עגטפערנענדען נאַכדליסענד, דען קאָפּף אונד מורטעלטע: „ערגל, אבער אונפאַרטיש!"

אלס הענגער נאָך אנס מאַנען ווייטער דאס בוראָה דעס קאָמטערציענראַטהעס בעזונכטע, טראַט איהם דיעזע עגטגעגען אונד ווייכטע איהם דיא האנד, אינדעם ער פראַגטע:

„שטעהט איהר עגטשלוסס נאָך אימטער פעסט?"

„פעסטער אלס יע, הערר קאָמטערציענראַט." ער-ווידערטע נוטפאַט.

„נאַן בישטע איך זיא, מיר צו זאגען, וויא זיא זיך דיא דעקקונג דער שולדען איהרעס זעלבענן הערען פאַטערס נעדאַכט האבען."

הענגער וואורדע פערלעגען. „איך מוסס נעשטעהען," זאגטע ער, „דאסס איך איבער דיא אַרט אונד וויזע, וויא דאס נעשעהען זאָל, מיט מיר נאָך זעלבער נוכט אים קלאַ-רען בין. פיללייכט קאַנן איך אין דער פערזאַמטלונג מי-נער גרייבינער פאַרשלאַגע הערבייבער ערפאַהרען."

„וא האבען נור איינען גלייבינער, הערר הענ-נער", בעמערקטע דער קאָמטערציענראַט, אוס איינער מאַסטע אַפּעדע הערפאַרזוכענד.

„וויא מוסס איך דאס פערשטעהען?"

„וא." דער קאָמטערציענראַט נאַכ איהם אין דאָ-קומענט אין דיא האנד, אים זעלבעס נוטפאַטע עזוכדען קאָנגטע, דאסס דיא פירמא וואָהלמאַנן אללע גרייבינער בעפיעדיגט האבע אונד עטפאַטע אללייגנע גלייבינערן דער פירמא הערנער זייא.

„עס קאַנן איבריגענס גלייבפיעל זיין," אנטע הערר וואָהלמאַנן, „נור עס זיא צו צאַהלען האבען. עס ווירד איהנען וואָהל ליעב זיין, ווענן זיא עס נור מיט איינעס צו טהון האבען מוסטען. — רוכטיג! וואס איך נור פאַ-גען וואָללטע: זיא וואָרען אין דאנדאַן בייא הוזוען אונד פאָלגע?"

„איך וואר אין דיעזעס נעשאַפטע וואָלאַנטאַר אונד דאנן מיט קליינעס נעהאַלטע אנגעשטעללט."

פאָללעטאָן.

דוערל-וואוטה אונד מאַנגעסמוטה.

(3-טע פאָרטעטצונג.)

„איך ווייס דאס אללעס נאַנץ גענוא, הערר קאָמ-מערציענראַט!" שפּראַך נוכטאַן: „איך בין בעייט, מיין נאַנצעס לעבען דער איינאַבע צו ווידמען, דען נאַטען נעם מאַטעס, דער אימסער נור ליעבע אונד נוט פיר מיך האַטטע, אָף מאָנד נאַכדערד צו שטעהען!"

דער קאָמטערציענראַט זאה דעם ערגענטען יונגען מאַנגע אייגע מיגיטע לאַנג שווייגען אין דיא אייגען, דאנן נאַהם ער איהם דיא ליפטע אים דער האנד אונד שפּראַך: „גוט, דא זיא דאַרוף בעשטעהען, זאָ וויא עס. איך ווילל עס איבערגעהען, מיט דען איבריגען גלייבינערן דאַרביבער צו שפּרעכען. בעזונדען וויא מיך עטוואַ אין אנדערע, אונד איך ווערדע איהנען דאנן דאס רעזולטאַט מיטטהיילען."

דער יונגע מאַן אַנטוואָרטעטע נור מיט מיהע וואָרטע דעס דאנקעס פיר דיעזע נוטע דעס קאָמטערציענראַטהעס. דיעזער שוטטעלטע, דעס זיך עגטפערנענדען נאַכדליסענד, דען קאָפּף אונד מורטעלטע: „ערגל, אבער אונפאַרטיש!"

אלס הענגער נאָך אנס מאַנען ווייטער דאס בוראָה דעס קאָמטערציענראַטהעס בעזונכטע, טראַט איהם דיעזע עגטגעגען אונד ווייכטע איהם דיא האנד, אינדעם ער פראַגטע:

„שטעהט איהר עגטשלוסס נאָך אימטער פעסט?"

לאדענדער נעבענפערדיענסט!

ווער וויסען זאל דע פערזאנען צום פערקויפן פאן לאזען אויף ראטען אים ווענע דעם נ.-א. XXXI פאם יאהרע 1883 אי. נעזיאהרען האהע פראוויזיאן, עזיענטוערל פיקסעס ווע-האלטן.

Hauptsädtische Wechselstuben-Gesellschaft
ADLER & Cie, Budapest

וויכטיג פיר ליידענדע.

דיא נייעסטע ערפינדונג איזט דאס „פארטאס-שע“ מיט סעפאראטער זיכערהייטספאדריכטונג בערוהמטע בריוסבאנד, וועלכע אויס דיעזעם נעמען איזט אונד זיך דורך איהרע אייגענע דיר בעקוהמ טעסטען ארצט אם בעסטען בעוואהרט, נאכדעם עס ואמפעליכט דיא אנדערען בריוסבאנדען פארגאמפ-דע מאנגעל בעזייטיגט אונד דען אפארטהייל האט, דיא אכזישענע דעם בריוסבאנדעס פאן דער היטפע, דאס איסדרינגען דעם בריוסעס אונד אללע פארקאמפעדען אינאנגעהעליכקייטען צו פערהינדערן אונד דאנן זא וואהל פאן חערען, ווי אויך פאן דאמען, אונד קינ-דער ווער לייכט נעטראגען ווערדען. פרייזע איינ-ווידען 6—8 פל., דאפפעלט 10—16 פל. פיר קינדער 3 אונד 5 פל.

נאכסטע דאנדר אין ענגלישען אונד פראנצאזי-שען פערערבריוסבאנדען, וויסענשאפטליכע נאכבלאנ-דאשען, בריוסגערען, אייזענבאהנען, פראפעסאדע-שטרומפען, לופטפלאסטערן אונד אללען צור קראנ-קענפלעגע נאטהיגען נעגענשטאנדען צו דען בילליג-סטען פרייזען. עסטע פראנצ. אונד אמעריקאנישע נוממע- אונד פיסבלאזען (פראוויזאטיו) פער דעצנד. 3—6 פל.

BRÜDER PÁRTOS
Bandagenfabrikanten, Budapest, IV.,
Kronprinz-(Herren-)gasse 4.

ביא בעשעללונגען עזוזכען ווער אים דאס מאנס דעם בעקקענאמפעזנעס.

וויכטיג פיר רעגאלינג-פאכטער.

רום, שלייוואוויטץ, מרעבער, ליקאדע אונד עסטע ערצייגם מאן אדנע אפפאראט בלרינגם מיט עסטענען אונד אמעריקאנישען אדען מאן

ארנאלד וואטטעריך

נוראפעסט, מאכאקנאסט, נעזענאינדער דעם אויר. עסטע אפפערירע פערעער: הויזענבלאזע, וויינבארעסט, גל-צערין, עגטיריזנפפיליער, מיטטעל נעגען אללע ווייג-קראנקהייטען עצט. פערעער: הימבעריאפט אד ציטראנענאפט פיר גאזע-פיללינג. דאנן: טעגע גלאנצווינסע, וואשבלייפארבע, מארבאלזייד אונד מארבאלקאלק. פרייזקוראנט אונד מאניפ-לאצאנבינער אין אללען שפראכען נראטס.

STERNBERG ARMIN,
Musik-Instrumenten-Fabrik,
Budapest, VII. Bezirk, Kerepeserst. 36.

נייעסטען הארמאניאמפלאטע מיט 12 קלאפפען, דיריך לייכ-טעס בלאזען אין דאס מונדשטיק שפרעכען דיא ווערד אנ-נענעמען מאנד אן. מאן יערעמאנן ואפארט לייכ צו ע-לערנען. פרייז 2 פל. מיט 300 דער פערשיעדענסטען מוזי-אנשטרומענטע אולטראמאדערנע מאפאלאנ נראטס. אונד פראנקא. אונד הארמאניקא אונד הארמאניאמס סעפאראט אולטראמאדערנע קאטאלאנ.

ק. אונד ק. אויסטר. פרייז.

וואש- אונד נדעמאשינע.

זעסטע דאנעל עדרלך. אוסבאנ פ מיטען אינע אנצאהל וואשען, נענשפרענגנד (10 מאשינען אדער 10 דעמען) עטאנ. בייא דיעזען, אהנע דיעזער-בע צו בעשאדיגען, וואפר נאראנטירט. לוים אנ-נאנד דער פערשיעדענען ווי-קאפפסאנגען בייא מעדיגען אינ- אונד אויסלאנדישען נעזעטבעבונ-ען שש. אדם דיא צוזעקקענגשפרעמעדסטע אונד לוסטנגסאהנסטע וואשמאשינע דער אינ-ענגנגן אנגלאנד. בעזיעהונגען דורך פרייז אונד דיא לאנגענדע אויסלאנדענען אללע אפאראטע, בייא דענען דיך מיינע מאשינען אין נעבראוך בעפינדען, וואו דיך דעזעלבען אדם אנגעזיכטס בעזואהרען. דיא שעפאנ בעזייטיגט בייא אין מיטטעל שפ מאדען, וואששאלבען, קאפפען, האנדען אונד גאנסע-ען הארמאנ נען. אמאנ. דיס אנ- אונד אויסלאנדיגע אין פערשיעדענע אונד אמפפעהלע אד הוסמע דיע-לענען צום אנקויפע.

Daniel Ehrlich,
Budapest, Csengerygasse. 53.
פאבריקסלאגע אונד אויסלאנדישע אמפפעהלונגען דיא קא.

דיא קאנ. קאנג. פרייז. דאמפ-ציכאריען-פאבריק

פאסט מאיערהאף אונד ווטטמאיער

אין מארנאו (גאליציען)

ערצייגם אללע ארטען טרראנאנס-קאפפעע פינסטער קוואליטאט צו בילליגסטען פרייזען אינטער גאראנ-צע כש. של כר נאטי צריכין ומני יפפיט של תרכנים הצריכים הקדושים נאני ארין אשר מפיהם אני חיים ומיהם אני שיתים בקשת מיה משה דוד פ ר י ע ד מ א נ ן שלינ א מטטאטקאי ומיה יחוקאל ח א ל ב ע ר שמאם שלינ א ישעיינ א ומיה ברוך ה א נ ע ר שלינ א מיינ א יבבתי הבריקים אנם משתמשים רק מהעבא ע הוא באשר הערו בעצם במבחרים.

פייזולסטע עם הכשרים נראט ב אינ פראנקא.

K. K. Priv. Galizische Dampf-Cichorien-Fabriks-Gesellschaft
FAST, MAYERHOFF & WITTMAYER Tarnow.

Nur echt mit dieser Schutzmarke.
Professor Dr. Lieber's
Nerven-Kraft-Elixir

zur dauernden Heilung der hartnäckigsten Nervenleiden, besond. Bleichsucht, Angstgefühle, Kopfleiden, Migräne, Herzklopfen, Magenleiden etc. — Näheres besagt das der Flasche beilieg. Circulär.— Gegen Einsendung oder Nachnahme zu haben i. d. Apoth. in Flaschen à fl. 2.—, 3.50, 6.50.

Haupt-Dep.: Apoth. Josef von Török Budapest.

Alte berühmte echte
S. Jacobs-Magentropfen
der Barfüsser-Mönche.

Zur sicheren Heilung von Magen- und Nervenleiden, auch solcher, die allen bisherigen Heilmitteln widerstanden, spec. chronischer Magencatarrh, Krämpfe Angstgefühle, Herzklopfen, Kopfschmerzen etc. — Näh. in dem jeder Flasche beilieg. Prospect. Zu haben i. d. Apoth. 1 Fl. fl —.60 kr., gr. F fl. 1.20.

Haupt-Dep.: Apoth. Josef von Török Budapest.

מצבות.

ארנאלד מאהן גראבשטיינלאנער

Budapest, Waitzner-Boulevard Nr. 5.
(אן שבח אונד ייש נעשפריים.)

עפפעלדרם ווד אדרען עגנען, ווערבע דיא שייזדע זאלנם דעם נראבשטיינשטעגנם צו עדלדרען תאבע. — יעדר שאנע נראבשטיינע אים מארמאר אונד נראנים ווד אין נרעפסער איינוואהל אדרא, שהע. קארדעקטע נראווירונגען. יעדר שאנע שייס. מען מיט עבטער ערנאלדיגע. ווערדען בעסטענס אויסגעפיהרט.

כאנכורז.

אין דער נעמיינדע ד ע ט ש (קאמיטאט טאלנא) איזט אם 11-טען אפריל ד. י. דיא שטעללע אייגעם פארבעטערס, דער איין נומער בעל תפילה, קודא, שוחט ובודק איזט צו בעזעטצען. דערזעלבע האט איך פיר צו לערנען אנפאנגנדע קינדער צו אונ-טערריכטען אונד צוויימאל וואכענטליך אין דעם נאהען, איינע פיערטעלשטונדע עגזפערנטען דארפע דאס פיהרשלאכטען צו פערזעהען. מיט דיעזער שטעללע איזט אין יאהרעסגעהאלט פאן 300 פל. אונד פ ר י י ע ז ו א ה נ ו נ ג פערבונדען. רעפלעק-טאנטען, וועלכע נור קלייגע פאמיליע האבען, צייג-נעסע אנדער אירען בזוהרגונג. וועטליך-רעליגי-אזען לעבענסאונדעל אונד גוטע קבלות פאן אנדר-קאנטען רבבנערן אויפזייזען קאנען, וואללען איהרע שריפטען איינגעדען. — נור דער בעריפענע ווערד צום פראבעפארטראג צוגעלאסען אונד נור דעם אקצעפטרטען ווערדען אן דייזע- אונד אנדער ווערלונגסמאסטען 15 פל. פערגעטען.

*Decs, Comitat Tolnau, Jänner 1888.
PHILIP POLÁCSEK, Vorsteher.

שטעללונגעזוך.

אין דיפלאמירטער לעהרער, דער צוגלייך שוחט ובודק, קודא ובעל פיסק איזט, ווכט פער וא-פארט אדער צום קודזיג איינע שטעללע. — צוגשריפ-טען ווערדען ערבעטען אן:

Leo Rosenfeld, Szántova (Com. Bács.)

FEIWEL LIPÓT
Budapest, Aradigasse Nr. 60.

יין פסח.

שלייאיטען של פסח מיט הכשר פאן הרב הגאון אב"ד דפה איינגע ערצייגנג. בעסטע קוואליטאט פערזענדע אך מיט נאכאהמע אין נעבינדען פ. 20—50 ליטער פיר 36 קר. פר ליטר.

" " 34 " 100—50 " "
" " 33 " 250—100 " "

אין נעבינדען פאן 250 ליטער אייפיערטעס 30 פל. פיר הקטאליטער.

אללעס אמט פאס, אב באהנשטאציאן Szilágy Somlyó.

Baruch Steiner,
Sliwovitz-Händler in Silágy-Nagyfalu.

מצות-מא ינע.

נור איינאל נעבייגנם, אין פאציגיינכנם ג ענאנד דאסגלעסם, מיט זאמטפר נען האנדו רקצינגן בייגרינגו דאבען בייא

Podvinecz u. Heisler,
Budapest, Váczi-ut 27 szám.